

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЛІНГВІСТИКИ ТА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ
КАФЕДРА ІСТОРІЇ ТА ДОКУМЕНТОЗНАВСТВА

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ
Завідувач випускової кафедри
_____ (І. І. Тюрменко)
« _____ » _____ 2023 р.

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
(ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА)**

**ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ
ОС «БАКАЛАВР»**

Тема: Напрями діяльності центру інформації та документації НАТО в Україні

Виконавець: здобувачка вищої освіти ДК- 421 групи Буришин Валерія
Олегівна

Керівник: кандидат історичних наук, доцент Бем Наталія Вікторівна

Нормоконтролер: кандидат історичних наук, доцент Халецька Леся Пилипівна

(підпис)

Київ 2023

НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет лінгвістики та соціальних комунікацій

Кафедра історії та документознавства

Галузь знань – 02 «Культура і мистецтво»

Спеціальність – 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»

Освітньо-професійна програма – «Документознавство та інформаційна діяльність»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри

І. І. Тюрменко

« ____ » _____ 2023 р.

ЗАВДАННЯ

на виконання кваліфікаційної роботи

Буришин Валерії Олегівни

1. Тема кваліфікаційної роботи «Напрями діяльності Центру інформації та документації НАТО в Україні» затверджена наказом ректора від «__» ____
2. Термін виконання роботи:
3. Вихідні дані до роботи: робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел, загальним обсягом 70 сторінок, з них обсяг основного тексту – 60 сторінок, список використаних джерел нараховує 42 позиції.
4. Зміст пояснювальної записки: Розділ 1. Загальні положення про Центр інформації та документації в Україні. Розділ 2. Розвиток інформаційної діяльності Центру інформації та документації НАТО в Україні. Висновки. Список використаних джерел. Додатки.
5. Перелік обов'язкового графічного (ілюстративного матеріалу):

6. Календарний план-графік

№ пор.	Завдання	Термін виконання	Відмітка про виконання
1.	Визначення та обґрунтування теми кваліфікаційної роботи	20.03.2023	
2.	Оформлення завдання на виконання кваліфікаційної роботи	24.03.2023	
3.	Визначення об'єкта, предмета, мети, завдань дослідження. Підбір, опрацювання та вивчення літератури та джерел з теми дослідження	28.03.2023	
4.	Складання попереднього плану роботи. Узгодження з керівником	07.04.2023	
5.	Написання основної частини, вступу та висновків	08.05.2023	
6.	Оформлення роботи та подання її на перше читання керівникові	12.05.2023	
7.	Опрацювання зауважень та виправлення Недоліків	24.05.2023	
8.	Попередній захист кваліфікаційної роботи	25.05.2023	
9.	Подання роботи на перевірку на плагіат	08.06.2023	
10.	Проходження нормоконтролю	05.06.2023	
11.	Подання роботи на рецензування	13.06.2023	
12.	Подання остаточного варіанта на кафедру	16.06.2023	
13.	Захист роботи	20.06.2023	

7. Консультанти з окремих розділів

Розділ	Консультант (посада, П.І.Б.)	Дата, підпис	
		Завдання видав	Завдання прийняв

Дата видачі завдання: «___» _____ р.

Керівник кваліфікаційної роботи _____ Наталія БЕМ

Завдання прийняв до виконання _____ Валерія БУРИШИН

РЕФЕРАТ

Пояснювальна записка до кваліфікаційної роботи ОС «Бакалавр» на тему: «Напрями діяльності Центру інформації та документації НАТО в Україні»: 71 сторінок, 42 використаних джерела, 1 додаток

У роботі охарактеризовано найбільш актуальні напрями Центру інформації та документації НАТО в Україні. Показано, за допомогою яких форм і видів діяльності реалізуються ці напрями.

Об'єкт дослідження – діяльність інформаційних центрів в Україні.

Предмет дослідження – аналіз основних напрямів діяльності Центру інформації і документації НАТО в Україні та визначення пріоритетних завдань у сучасних умовах.

Мета кваліфікаційної роботи – ретельно проаналізувати основні напрями діяльності та особливості функціонування Центру інформації та документації НАТО в Україні.

Отримані результати дослідження довели, що ЦІДН є структурним підрозділом Департаменту публічної дипломатії штаб-квартири НАТО і був першою інформаційною установою НАТО в країні-партнері, яка надає відкритий доступ до інформації широкому загалу.

Практичне значення дослідження полягає у тому, що робота може бути використана працівниками інформаційних відділів підприємств та інформаційних агентств, здобувачами вищої освіти та викладачами спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа».

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. Загальні положення про Центр інформації та документації в Україні	10
1.1.Правові основи діяльності Центру інформації та документації НАТО в Україні.....	10
1.2. Місія та завдання Центру інформації та документації в Україні.....	16
1.3. Розвиток і сучасний стан стосунків України і НАТО	24
Висновки до першого розділу.....	38
РОЗДІЛ 2. Розвиток інформаційної діяльності Центру інформації та документації НАТО в Україні	39
2.1. Програми та ініціативи співпраці між Україною та НАТО	39
2.2. Поточні пріоритети Центру інформації та документації в Україні.....	51
Висновки до другого розділу.....	58
ВИСНОВКИ	60
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	63

ВСТУП

Актуальність теми. Історія відносин Україна – НАТО почалася восени 1991 року і не втратила своєї актуальності протягом наступних років. Питання щодо форм співпраці (зокрема вступу) з Альянсом викликають дискусії між політичними силами держави та неоднозначні оцінки в українському суспільстві. Це пояснюється низкою причин.

По-перше, зближення України з НАТО дуже невигідне сусіду нашої держави – росії, яка прагне зберегти власні сфери впливу в Україні, тому проросійський політичний істеблішмент завжди намагався намагається нейтралізувати спроби пронатівських політиків поглибити відносини нашої держави з Альянсом.

По-друге, частина населення України, особливо на сході країни, виступає проти вступу до НАТО, виступаючи під гаслами «НАТО – ворог», «Україна – нейтральна держава», що пов'язано з негативним іміджем Півночі.

По-третє, лідери країн-членів НАТО та представники їхніх урядів (особливо західноєвропейських) неоднозначно реагують на заяви щодо вступу з боку України, адже їм не потрібні жодні ускладнення у відносинах з росією, джерелом енергоносіїв і зрештою, з однією з провідних країн світу. Існує ряд інших специфічних обставин, про які ми зазначимо нижче.

Актуальність дослідження напрямів діяльності Центру інформації та документації НАТО в Україні визначається кількома факторами:

1. Безпекова ситуація в регіоні: Україна знаходиться в складній геополітичній ситуації в умовах повномасштабної війни на території країни. Це робить дослідження та аналіз документації НАТО надзвичайно актуальними, оскільки вони допомагають Україні зрозуміти поточну ситуацію та визначити ефективні стратегії взаємодії з альянсом.

2. Інтеграція з НАТО: Україна активно працює над підвищенням свого партнерства з НАТО. Центр інформації та документації грає важливу роль у забезпеченні ефективного обміну інформацією між Україною та НАТО,

а також у сприянні процесу набуття Україною членства в альянсі. Дослідження напрямів діяльності Центру допомагають удосконалювати його роботу та підвищувати рівень співробітництва.

3. Розвиток інформаційних технологій: Сучасні технології швидко змінюють способи обміну та зберігання інформації. Центр інформації та документації НАТО в Україні повинен бути в курсі останніх тенденцій і технологічних рішень у галузі обробки, зберігання та передачі даних. Дослідження цих напрямів діяльності дозволяють Центру залишатися сучасним та ефективним в своїй роботі.

4. Зміна загроз та викликів: Геополітична ситуація та загрози для безпеки постійно змінюються. Дослідження напрямів діяльності Центру дозволяють виявляти нові виклики та ризики, що стосуються безпеки України та її партнерів, та вчасно розробляти стратегії для їх протидії.

Отже, тема нашого дослідження «Напрями діяльності Центру інформації та документації НАТО в Україні» є актуальною, та полягає в необхідності розуміння сучасної безпекової ситуації, підвищенні рівня співробітництва з НАТО, використанні передових технологій та адаптації до зміни загроз та викликів.

Характеристика стану дослідження проблеми. Основним теоретичним підґрунтям роботи стали праці таких вчених: І.В. Арістової, В.М. Брижка, Р.А. Калюжного, Л.П. Коваленко, І.П. Кушнір, Н.А. Литвин, Д.О. Маріц, А.І. Марущака К.В. Меліхова, Д.О. Мороза, В.О. Негодченка, Є. Павліченко, В.Г. Пилипчука, І.М. Сопілко, Т.Ю. Ткачука, О. Фаріона, М.Я. Швеця та багатьох інших.

Метою дослідження є детальний аналіз основних напрямів діяльності та особливостей функціонування Центру інформації та документації НАТО в Україні.

Поставлена мета зумовлює необхідність вирішення наступних завдань:

- визначити правові основи діяльності Центру інформації та документації в Україні;

- з'ясувати місію та завдання Центру інформації та документації в Україні;
- розглянути розвиток і сучасний стан стосунків України та НАТО;
- дослідити основні форми та методи інформаційної діяльності НАТО в Україні;
- розглянути поточні пріоритети Центру інформації та документації в Україні.

Об'єктом дослідження є діяльність інформаційних центрів в Україні.

Предметом дослідження є аналіз основних напрямів діяльності Центру інформації і документації НАТО в Україні та визначення пріоритетних завдань у сучасних умовах.

Методи дослідження були обрані з урахуванням поставленої мети і завдань дослідження, його об'єкта і предмета:

Літературний аналіз: Це детальне вивчення і аналіз наукової літератури, наукових статей, книг, дисертацій та інших джерел, пов'язаних з досліджуваною темою. Літературний аналіз допомагає отримати уявлення про наявні теоретичні підходи, концепції та дослідження, що вже проводилися у цій галузі, і може служити основою для формулювання гіпотез та наукових питань.

Концептуальний аналіз. Це дослідження ключових концепцій, термінів та взаємозв'язків у контексті досліджуваної теми. Концептуальний аналіз допомагає уточнити та розширити розуміння основних понять та ідей, що стосуються Центру інформації та документації НАТО.

Аксіологічний аналіз: Цей метод визначає ціннісні аспекти діяльності Центру та їх вплив на результати. Аксіологічний аналіз дозволяє розуміти, які цінності та цілі впливають на прийняття рішень, оцінку ефективності та розвиток Центру.

Системно-структурний метод був використаний в роботі для дослідження системи завдань ЦІДН та напрямів його діяльності. За допомогою формально-догматичного методу досліджено поняття «стандартів НАТО», а також інші

поняття, пов'язані з діяльністю Центру інформації і документації НАТО в Україні.

Метод бібліографічного опису був застосований при підготовці списку літератури.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, п'яти підрозділів, висновків до першого та другого розділу, загальних висновків, списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1

ПРАВОВІ ОСНОВИ ТА ЗАГАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЦЕНТРУ ІНФОРМАЦІЇ ТА ДОКУМЕНТАЦІЇ В УКРАЇНІ

1.1. Правові основи діяльності Центру інформації та документації в Україні

Сильна та незалежна Україна має першочергове значення для євроатлантичної безпеки. Відносини між Україною та НАТО почали розвиватися на початку 1990-х років, і відтоді стали одним із найважливіших партнерств НАТО. З 2014 року у зв'язку з незаконною анексією Криму росією активізувалося співробітництво між Україною та НАТО в низці ключових напрямків. З початку повномасштабного вторгнення РФ 24 лютого 2022 р. НАТО та і країни-члени Альянсу надають допомогу Україні на безпрецедентному рівні.

Діалог і співпраця почалися, коли нещодавно незалежна Україна приєдналася до Ради Північноатлантичного співробітництва (1991) і програми «Партнерство заради миру» (1994).

Подальшого розвитку відносини набули внаслідок підписання у 1997 році Хартії про особливе партнерство, на основі якої було створено Комісію Україна-НАТО (КУН), яка мала опікуватися розвитком співробітництва.

З 2009 року КУН опікувалася процесами євроатлантичної інтеграції України, зокрема перебігом реформ за Річною національною програмою (РНП).

Надалі співпраця продовжувала поглиблюватися на взаємовигідній основі, і Україна брала активну участь в операціях та місіях під проводом НАТО [29].

Для України стратегічне партнерство з НАТО є невід'ємною складовою євроінтеграційного курсу, оскільки доповнює процес внутрішньодержавних перетворень у контексті імплементації Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами - членами, з іншої сторони, ратифікованої

Законом України від 16 вересня 2014 року № 1678-VII (далі - Угода про асоціацію) [9], реалізації Стратегії сталого розвитку "Україна - 2020", схваленої Указом Президента України від 12 січня 2015 року № 5 [8], та виконання Програми діяльності Кабінету Міністрів України, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 9 грудня 2014 року № 695 [34] та схваленої Постановою Верховної Ради України від 11 грудня 2014 року № 26-VIII [5], важливими реформами оборонного та безпекового секторів, оборонно-промислового комплексу та національних Збройних Сил. Це дасть змогу зробити процес інтеграції України в європейську та євроатлантичну спільноту комплексним і всеохоплюючим [4].

«Хартія про особливе партнерство між Україною та Організацією Північноатлантичного договору» (9 липня 1997 р.) [10] та «Декларація про доповнення до Хартії про особливе партнерство» (21 серпня 2009 р.) [1] є тими основними документами, які продовжують визначати відносини між Україною та НАТО на сучасному етапі. 23 грудня 2014 р. Верховна Рада України прийняла рішення про відмову України від позаблокового статусу, яке виявилось неефективним у контексті безпеки держави від зовнішньої агресії та тиску. 26 лютого 2016 року Президент України підписав Закон «Про ратифікацію Угоди між Урядом України та Організацією Північноатлантичного договору про статус представництва НАТО в Україні» [6], згідно з яким Центр інформації та документації НАТО об'єднується з Офісом зв'язку НАТО в єдину дипломатичну установу. Це перший подібний випадок в історії НАТО.

У Рекомендаціях парламентських слухань на тему: «Актуальні питання зовнішньої політики України», які відбулися 7 грудня 2016 року, висвітлено доцільність активізації законотворчого процесу, спрямованого на реалізацію стратегічного курсу України на членство в НАТО. 6 липня 2017 року Президент Петро Порошенко підписав Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо зовнішньополітичного курсу України». Закон (реєстр. №6470) Верховна Рада України ухвалила 8 червня 2017 року. «За» відповідне рішення на засіданні проголосували 276 народних депутатів. Закон вносить

зміни до законів України «Про основи національної безпеки України» та «Про основи внутрішньої і зовнішньої політики» в частині євроатлантичної інтеграції. Одним із пріоритетів національних інтересів України є інтеграція до євроатлантичного простору безпеки з метою набуття членства в Організації Північноатлантичного договору.

30 березня 2015 року Президент України підписав Указ Президента України № 185/2015 «Про направлення національного персоналу для участі України в навчально-консультативній місії НАТО «Рішуча підтримка» в Ісламській Республіці Афганістан», згідно з яким національного складу (з числа військовослужбовців та працівників ЗСУ) загальною чисельністю до 30 осіб. 7 квітня 2015 року укладено Угоду з НАТО (у формі обміну листами) про участь УНП у навчально-консультативній місії НАТО «Рішуча підтримка» та фінансові умови [36].

НАТО завжди високо цінувало конструктивний підхід, який Україна виявляла протягом цих років, і у відповідь висунуло низку ініціатив, що нині втілюються у рамках Хартії Україна – НАТО. Регулярно проводяться політичні консультації з широкого кола питань, пов'язаних з безпекою. Наша спільна робота у галузі оборонної реформи допомагає Україні перетворити успадковані від Радянського Союзу збройні сили на сучасні війська, здатні впоратися з новими викликами XXI століття. Центр інформації та документації НАТО в Україні став першим представництвом Альянсу у країні-партнері. НАТО також відкрило Офіс зв'язку з військових питань, який покликаний сприяти участі України у програмі «Партнерство заради миру».

Офіс зв'язку НАТО в Україні створено у Києві в 1999 році. Він відіграє чільну роль у розвитку відносин Україна – НАТО. Офіс зв'язку НАТО в Україні здійснює регулярні контакти з Міністерствами внутрішніх справ, закордонних справ і оборони, Офісом Президента України, Радою національної безпеки і оборони, Верховною Радою України і деякими іншими державними відомствами.

Основні пріоритети діяльності Офісу зв'язку НАТО в Україні включають такі: сприяння запровадженню Україною широкомасштабних євроатлантичних реформ; розбудова політичного і практичного діалогу між Україною і НАТО; підтримка процесу трансформації і демократичного управління структурами безпеки і оборони; а також підвищення оперативної сумісності між збройними силами Альянсу і України для протистояння спільним викликам [36].

Центр інформації та документації (ЦІД) в Україні є одним з інструментів співробітництва між Україною та НАТО. Цей Центр виконує важливу роль у забезпеченні обміну інформацією, аналізі та документуванні відносин між Україною та НАТО [19, с. 197].

Основним завданням Центру інформації та документації є забезпечення доступу до інформації про діяльність НАТО, освітніх та професійних програм НАТО, публікацій, документів та інших ресурсів. ЦІД також сприяє взаємодії та обміну інформацією між Україною та НАТО, сприяє відповідному оснащенню та навчанню українських партнерів з питань безпеки.

Центр інформації та документації в Україні працює у тісному співробітництві з українськими органами влади, академічними установами та іншими зацікавленими сторонами. Він також сприяє підвищенню обізнаності громадськості про діяльність НАТО та її значення для безпеки України.

Центр інформації та документації НАТО в Україні розглядається як важливий механізм для підтримки співробітництва та партнерства між Україною та НАТО в сфері безпеки, а також для підтримки реформ українських силових структур.

Загальне завдання Центру полягає в забезпеченні ефективного обміну інформацією, документуванні та аналізі, які сприяють співпраці та розумінню між Україною та НАТО, а також підвищенню обізнаності громадськості про роль НАТО у забезпеченні миру та стабільності.

Центр інформації та документації в Україні активно співпрацює з іншими органами та установами НАТО, а також з партнерами з української сторони, з

метою підтримки безпеки та стабільності у регіоні та розвитку спільних проектів і ініціатив [19, с. 199].

Правові основи діяльності включають сукупність законодавчих актів, міжнародних угод, договорів та інших правових документів, що регулюють функції, повноваження, обов'язки та процедури Центру інформації та документації (ЦІД) НАТО в Україні.

Основними правовими документами є:

- Угода між Україною та НАТО про статус Центру інформації та документації НАТО в Україні: Ця угода була підписана між Урядом України і НАТО з метою визначення правового статусу ЦІД та його діяльності в Україні. Угода встановлює права, обов'язки та функції Центру, а також його статус як міжнародної організації.

- Угода про співробітництво та партнерство (Партнерство заради миру та безпеки): Ця угода була підписана між Україною та НАТО з метою зміцнення співробітництва та партнерства між сторонами у сфері безпеки. Вона визначає загальні принципи співробітництва, зокрема стосовно інформаційного обміну та документації.

- Національні законодавчі акти: Діяльність ЦІД НАТО в Україні також регулюється національним законодавством України. Наприклад, це закони, укази та розпорядження, що визначають правовий статус та регламентують діяльність міжнародних організацій на території України [19, с. 201].

Національний законодавчий акт, який регулює діяльність Центру інформації та документації (ЦІД) НАТО в Україні, включає:

- Указ Президента України: Президент України видає укази, що стосуються статусу, функцій, повноважень та організації ЦІД. Ці укази визначають правові норми, які додатково регулюють діяльність Центру відповідно до національного законодавства.

- Постанови Кабінету Міністрів України: Уряд України ухвалює постанови, що стосуються організації та регламентації діяльності ЦІД. Ці

постанови встановлюють процедури, правила, стандарти та інші вимоги, які необхідно виконувати Центру.

- Закони про міжнародні організації: Україна має закони, які визначають правові аспекти співробітництва з міжнародними організаціями, включаючи положення про діяльність та статус ЦІД.

- Міжнародні документи: Україна є стороною різних міжнародних документів, які регулюють співробітництво з НАТО та діяльність ЦІД. Ці документи включають положення щодо правового статусу, функцій та повноважень Центру.

- Меморандуми про співробітництво: ЦІД НАТО укладають меморандуми про співробітництво з різними українськими органами, установами та організаціями. Ці меморандуми встановлюють рамки співпраці, обміну інформацією та ресурсами, а також визначають взаємні зобов'язання та права сторін[19, с.202].

- Міжнародні договори: ЦІД НАТО бере участь у виконанні міжнародних договорів та угод, які стосуються сфери безпеки і співробітництва. Ці договори включвають положення про обмін інформацією, координацію дій та спільні проекти.

- Внутрішні правила та регламенти: ЦІД НАТО мають власні внутрішні правила та регламенти, які визначають організацію та проведення діяльності Центру. Ці стосуються таких аспектів, як управління інформацією, захист даних, доступ до ресурсів та інші процедури.

- Угода про статус НАТО в Україні: Ця угода була підписана між Урядом України і НАТО і визначає статус НАТО в Україні. Вона включає положення, які стосуються діяльності ЦІД та його специфічних функцій.

- Законодавство про інформацію: Законодавство України про інформацію, зокрема закони про доступ до публічної інформації, визначає процедури та правила доступу до документів та інформації, які стосуються діяльності ЦІД.

- Угоди та документи про конфіденційність та захист даних: У діяльності ЦІД використані угоди та політики щодо конфіденційності, захисту даних та

інформаційної безпеки, зокрема при обробці та збереженні конфіденційної інформації.

Ці правові основи забезпечують легальність та надають рамки для роботи ЦІД в Україні. Вони визначають правовий статус та повноваження Центру, а також встановлюють правила та процедури, якими він керується у своїй діяльності [19, с. 204].

Отже, правові основи діяльності включають сукупність законодавчих актів, міжнародних угод, договорів та інших правових документів, що регулюють функції, повноваження, обов'язки та процедури Центру інформації та документації НАТО в Україні.

1.2. Місія та завдання Центру інформації та документації в Україні

Центр інформації та документації НАТО було відкрито у Києві в 1997 році з метою забезпечення зусиль, спрямованих на інформування української громадськості щодо діяльності НАТО і переваг співробітництва між Україною і НАТО. Центр інформації та документації НАТО структурно входить до складу Управління громадської дипломатії штаб-квартири НАТО і є першим інформаційним представництвом Альянсу в країні-партнері з вільним доступом для усіх громадян. Трьома основними напрямками діяльності Центру інформації та документації НАТО є такі: підвищення обізнаності і розуміння Альянсу серед української громадськості; інформування громадян України щодо основних заходів співробітництва між Україною і НАТО; а також надання офіційним установам України рекомендацій і підтримки з питань розбудови потенціалу у галузі стратегічних комунікацій. Центр інформації та документації НАТО проводить різні заходи у галузі громадської дипломатії і комунікаційні проекти, покликані сприяти реалізації основних завдань і заходів НАТО в Україні, а саме: круглі столи, семінари, конференції і мультимедійні проекти.

Відносини Україна-НАТО були офіційно започатковані в 1991 році. Тоді Україна, яка щойно здобула державну незалежність, приєдналася до Ради північноатлантичного співробітництва (НАССО) – форуму, в рамках якого відбувається діалог і співпраця між країнами-членами НАТО та колишніми противниками, які раніше були частини Організації Варшавського договору було здійснено. Через кілька років, у 1994 р., Україна стала учасником програми «Партнерство заради миру» (ПЗМ) [33] – ініціативи практичного двостороннього співробітництва між окремими державами-партнерами та НАТО. Україна також стала однією з країн-засновниць Ради євроатлантичного партнерства (РСАП) [16], створеної в травні 1997 р. замість РПАС.

НАТО надає першочергового значення підтримці комплексних перетворень у сфері безпеки та оборони в Україні. Ці реформи мають вирішальне значення для демократичного розвитку України та зміцнення її здатності забезпечувати власну оборону.

Зазначимо, що ЦІДН є структурним підрозділом Департаменту публічної дипломатії штаб-квартири НАТО і був першою інформаційною установою НАТО в країні-партнері, яка надає відкритий доступ до інформації широкому загалу [37].

Інформаційний супровід візитів представників НАТО в Україну передбачає забезпечення необхідної інформації для ЗМІ та громадськості під час візитів. ЦІД підготує прес-релізи, інформаційні матеріали, фото- та відеозаписи, які допомагають розповісти про мету та результати візиту представників НАТО. Крім того, ЦІД може організовувати прес-конференції, брифінги та інші форми комунікації, що дозволяють представникам НАТО надати докладну інформацію та відповісти на запитання журналістів.

Головна мета цих заходів – забезпечення прозорості та об'єктивної інформації про діяльність НАТО та розвиток відносин з Україною. Це сприяє підвищенню обізнаності громадськості, покращенню сприйняття та розумінню ролі та значення НАТО, а також сприяє побудові партнерських відносин між НАТО та Україною [19, с. 217].

НАТО — військово-політичний союз держав, основним завданням якого є захист свободи та безпеки своїх членів у Європі та Північній Америці відповідно до принципів Статуту ООН. Для досягнення цієї мети Альянс використовує як свій політичний вплив, так і військову міць, залежно від характеру викликів безпеці, з якими стикаються країни-члени НАТО. Відповідно до змін, що відбулися у стратегічному середовищі, змінилися й засоби реагування НАТО на нові виклики безпеці. Сьогодні Альянс забезпечує стабільність у євроатлантичному регіоні та продовжує трансформуватися, щоб адекватно реагувати за межами своєї традиційної зони відповідальності на нові ризики та загрози, такі як тероризм і проблеми безпеки, що виникають у країнах, які пережили державну кризу. потужність [18].

Діяльність НАТО базується на принципі, що безпека кожної країни-члена залежить від загальної безпеки всіх країн Альянсу. Якщо є загроза безпеці однієї з країн, це не може не позначитися на безпеці інших. Це означає, що кожна країна-член зобов'язується дотримуватись цього принципу перед іншими, розділяти як ризики, так і відповідальність, а також переваги колективної оборони. Кожна країна залишається незалежною та зберігає за собою право приймати власні рішення, але спільне планування та розподіл ресурсів дозволяють забезпечити набагато вищий рівень колективної безпеки, ніж 8 кожна країна може досягти окремо. Це залишається основним принципом співпраці між країнами НАТО у сфері безпеки.

Основою НАТО, безумовно, залишаються США, оскільки вони досі займають провідні позиції в чотирьох основних гілках світової влади:

- у військовій сфері вони мають безпрецедентні можливості глобального розгортання;

- у сфері економіки залишаються основною рушійною силою світового розвитку, незважаючи на конкуренцію в окремих сферах з Японією, Німеччиною та Великою Британією;

- технологічно вони зберегли абсолютне лідерство в передових галузях науки і техніки;

- незважаючи на деяку примітивність, американська культура набула всесвітнього поширення і досить популярна, особливо серед молоді [21].

Саме це робить Сполучені Штати єдиною наддержавою. Період їх безроздільної влади залежатиме від багатьох внутрішніх і зовнішніх факторів, і насамперед від ситуації в Євразії. На сучасному етапі політика як ніколи залежить від економіки (основна теза геоекономіки). Наприкінці 1980-х — на початку 1990-х років хвиля активного впровадження демократичних стандартів, ідеологічного плюралізму та багатопартійності, що супроводжувалася глобалізацією, охопила всі континенти. Лише деякі держави «утрималися» від загальної демократизації і наразі є основними об'єктами ідеологічного чи військового тиску з боку США та їх союзників (Ірак, Іран, Судан, Афганістан, Лівія, Куба, Північна Корея та ін.) [18].

Безсумнівно, провідну роль відіграють економічні процеси, але на розстановку сил у міжнародній політиці впливають багато інших параметрів природно-історичного та соціально-історичного характеру, у тому числі військова міць, і всі вони повинні розглядатися комплексно.

НАТО найрішучішим чином засуджує жорстоку та неспровоковану агресивну війну, розпочату росією проти України, яка значно підриває міжнародну безпеку та стабільність і є серйозним порушенням міжнародного права. НАТО та його країни-члени закликають росію негайно припинити цю війну та повністю вивести російські війська з України, а також забезпечити повне дотримання міжнародного гуманітарного права та гарантувати безпечний та безперешкодний доступ для гуманітарних потреб та допомоги всім, хто її потребує [18].

Після того як росія незаконно анексувала Крим і дестабілізувала ситуацію на сході України в 2014 році, НАТО непохитно дотримується позиції повної підтримки суверенітету та територіальної цілісності України в межах її міжнародно визнаних кордонів. Держави-члени Альянсу рішуче засуджують і

ніколи не визнають незаконну та нелегітимну анексію Криму росією та засуджують його тимчасову окупацію.

НАТО також засуджує незаконні спроби росії анексувати чотири тимчасово окуповані території України в Донецькій, Луганській, Херсонській та Запорізькій областях у вересні 2022 року, що є найбільшою спробою силової анексії територій у Європі з часів Другої світової війни. Псевдо референдуми на тимчасово окупованих територіях були організовані Москвою та нав'язані Україні. Вони не мають легітимності, і НАТО ніколи їх не визнає. Це землі України, і вони навіки залишаться територією України. Голосування в Генеральній Асамблеї ООН, яке переважною більшістю голосів засудило спроби росії анексувати ці території, надіслало чіткий і потужний сигнал про те, що росія ізольована і що весь світ на боці України в захисті заснованого на правилах міжнародного порядку[18].

У результаті незаконної та нелегітимної анексії Криму росією у 2014 році країни-члени Альянсу вирішили призупинити всю практичну цивільну та військову співпрацю з росією, залишивши відкритими політичні та військові канали комунікації. З початку повномасштабного вторгнення росії в Україну в лютому 2022 року союзники запровадили жорсткі санкції, спрямовані на те, щоб позбавити кремль ресурсів для фінансування військової машини. Країни-члени Альянсу продовжуватимуть посилювати санкції, щоб посилити тиск на російську владу. Завдяки цим зусиллям росії буде дедалі важче ремонтувати свої танки, виробляти ракети та фінансувати війну.

Починаючи з 2014 року, з огляду на безпосередні загрози територіальній цілісності, політичній незалежності та безпеці України, консультації на рівні Комісії Україна-НАТО (КУН) проводилися регулярно протягом усієї кризи. У листопаді 2018 року через необґрунтоване застосування росією військової сили проти українських суден у Керченській протоці та загрозу нарощування росією військового потенціалу у квітні 2021 року були скликані позачергові засідання КУН. Інші екстрені засідання КУН, присвячені нарощуванню російської армії

та неспровокованому вторгненню в Україну, відбулися в штаб-квартирі НАТО в січні та лютому 2022 року [36].

Отже, Центр на сьогодні є структурним підрозділом Департаменту публічної дипломатії штаб-квартири НАТО, місія якого полягає в тому, щоб надати відкритий доступ широкому загалу людей до систематизованої інформації, яка стосується різних напрямів співпраці НАТО з Україною.

1.3. Розвиток і сучасний стан стосунків Україна і НАТО

У 1991 році, коли було створено Спільну робочу групу з наукового та екологічного співробітництва, розпочалася участь України в науковій програмі НАТО. Пріоритетами наукової співпраці України є інформаційні технології, клітинна біологія та біотехнології, нові матеріали, охорона навколишнього середовища та раціональне використання природних ресурсів. Екологічне співробітництво зосереджено, зокрема, на екологічних проблемах оборонного характеру. НАТО також фінансує низку проектів зі створення базової інфраструктури комп'ютерних мереж українських наукових установ та забезпечення їх доступом до Інтернету [31, с. 227-228].

У квітні 1999 року в Києві було відкрито Офіс зв'язку НАТО, покликаний сприяти участі України в програмі «Партнерство заради миру» та сприяти її реформам через контакти з Міністерством оборони та іншими українськими установами. Очолює Бюро цивільна особа, яка має безпосередньо працювати з українськими офіційними колами, заохочуючи їх до повного використання можливостей співпраці в рамках Хартії Україна-НАТО та програми ПЗМ. До Косово прибув польсько-український батальйон у складі миротворчого контингенту під проводом НАТО. 2000 — Верховна Рада України ратифікувала Угоду про статус Збройних Сил України. У травні 2002 р. Президент Л. Кучма заявив про бажання України вступити до НАТО. На зустрічі КУН у Рейк'явіку глави МЗС наголосили на прагненні вивести відносини на якісно новий рівень, зокрема шляхом активізації консультацій та співпраці з політичних,

економічних та оборонних питань. У серпні 2004 р. в Україні відкрито Офіс оборонної документації НАТО, завданням якого є покращення доступу до документації підрозділів і штабів, які беруть участь у діяльності ПЗМ [31, с. 223].

Квітень 2005 р. – початок Інтенсифікованого діалогу щодо бажання України вступити до НАТО. Червень 2005 р. – візит до Києва Генерального секретаря НАТО. План дій Україна-НАТО було схвалено в листопаді 2002 р. у Празі на засіданні КУН. Метою Плану є чітке визначення стратегічних цілей і пріоритетів України на шляху до повної інтеграції в євроатлантичні структури безпеки та забезпечення стратегічної основи для поточної та майбутньої співпраці. План дій Україна-НАТО спрямований на поглиблення та розширення відносин між НАТО та Україною та встановлює спільно узгоджені принципи та завдання щодо: політичних та економічних питань; питання інформації; питання безпеки, оборони та військової справи; захист і безпека інформації; правові питання [31, с. 220].

Оцінюючи виконання Плану дій у середині 2004 року, члени Альянсу наголошували на необхідності рішучих кроків українського керівництва для забезпечення вільних і чесних виборів, гарантування свободи преси та верховенство права, зміцнення громадянського суспільства та судової системи, удосконалення контролю за експортом зброї, впровадження реформи оборони та безпеки та виділення фінансових ресурсів на її впровадження. Також було відзначено проведення Україною комплексного оборонного огляду, результати якого свідчать про необхідність суттєвого перегляду підходів України до оборони разом із активною модернізацією українських Збройних Сил. Квітень 2005 р. У Вільнюсі (Литва) на засіданні CUN на рівні міністрів закордонних справ країн Альянсу та України розпочався Інтенсифікований діалог щодо бажання України вступити до НАТО. 27 червня 2005 року під час візиту Генерального секретаря НАТО до Києва уряд України офіційно представив для обговорення перший документ, у якому розглядалися ключові питання: внутрішня та зовнішня політика, реформа безпеки та оборони, право та питання

безпеки. Конкретно визначено сфери, де необхідно досягти прогресу, щоб наблизити прагнення України до реальності. Цей документ став основою для проведення структурованих професійних дискусій, які дають українським посадовцям можливість більше дізнатися про те, чого очікують від України як потенційного члена Альянсу, а також дозволяють представникам НАТО ознайомитися з політикою реформ України та можливостями в детальніше. У Вільнюсі країни Альянсу та Україна також оголосили про пакет короткострокових заходів, спрямованих на поглиблення співпраці між НАТО та Україною в ключових сферах реформ: зміцнення демократичних інституцій, покращення політичного діалогу, активізація реформ сектору безпеки та оборони, покращення публічної інформації та управління соціально-економічними наслідками реформ [31, с. 222].

Листопад 2007 р. У Києві на базі Офісу зв'язку НАТО в Україні відбулися зустрічі в рамках цільових груп Мережі партнерства Україна-НАТО. Учасники запропонували зосередитись на якісних індикаторах, визначених Планом дій Україна-НАТО: дослідити такі сфери, як дотримання прав людини, судова реформа, боротьба з корупцією, реформування сектору безпеки, утилізація надлишкових видів озброєння та військових. обладнання тощо [28].

Співробітництво у сфері підтримання миру та безпеки. Протягом кількох років Україна утримувала піхотний батальйон, мотопіхотний батальйон та вертолітну ескадрилью у складі миротворчих сил НАТО в Боснії та Герцеговині. В операції НАТО в Косово взяли участь ескадрилья вертольотів і майже 300 миротворців. Україна продовжує сприяти міжнародній стабільності та боротьбі з тероризмом, надаючи право польотів над своєю територією силам, дислокованим в Афганістані у складі Міжнародних сил сприяння безпеці під проводом НАТО [31, с. 223].

Майже 1600 українських військовослужбовців були направлені до Іраку у складі багатонаціонального підрозділу в одному з секторів міжнародних стабілізаційних сил, до складу якого входять миротворці країн-членів і партнерів НАТО. Реформування сфери безпеки та оборони. Успадкувавши

значну частину Збройних Сил СРСР, Україна перебуває в процесі їх реформування з метою приведення Збройних Сил у відповідність до нових вимог безпеки, демократичних умов і наявних ресурсів.

Україна звернулася до НАТО з проханням допомогти у трансформації великих військових сил, створених на основі призову, у менші, професійні, більш мобільні збройні сили, здатні задовольнити потреби безпеки країни та брати активну участь у забезпеченні європейської стабільності та безпеки. Україні також допомагає реформувати галузь безпеки та оборони участь у ПЗМ, що дає можливість виробити спільні цілі щодо розвитку таких структур і засобів збройних сил, які б допомогли Україні досягти оперативної сумісності з Альянсом. Участь України в інших заходах ПЗМ залишається стабільною, і очікується, що протягом 2005-2007 років вона братиме участь у 400 заходах, включаючи мовну підготовку, військові навчання та розробку оперативних концепцій. Значну допомогу в реалізації проектів демілітаризації надає Цільовий фонд ПЗМ, створений за рахунок добровільних фінансових внесків країн Альянсу. Перший такий проект, за реалізацію якого відповідає Агентство НАТО з обслуговування та постачання, завершився знешкодженням 400 тис. мін. Другий проект Цільового фонду ПЗМ, який розпочався у 2005 році, полягає у знищенні 133 тис. тонн звичайних боєприпасів, 1,5 млн. одиниць стрілецької та іншої зброї.

НАТО надає допомогу Україні у вирішенні проблем військовослужбовців, звільнених у запас: з грудня 1999 р. по 2005 р. було організовано 39 курсів із вивчення іноземних мов, які закінчили 447 колишніх військовослужбовців, і 15 курсів з основ ведення підприємницької діяльності для звільнених у запас офіцерів. На ці цілі в 2005 р. було виділено 150 тис. євро, а на 2006 рік передбачено 300 тис. євро [20, с. 1-2].

Економічні аспекти оборони мають два напрями: діяльність із перепідготовки та інституційний діалог, зосереджений на питаннях оборонної економіки, економічної безпеки та економічних аспектах перебудови оборонної промисловості євроатлантичної інтеграції.

У рамках діалогу в цій сфері підтримуються обмін досвідом з експертами і питання безпеки економічного розвитку, зокрема оборонних бюджетів і управління оборонними ресурсами та їх зв'язку з макроекономікою і перебудовою оборонної галузі. Проводяться курси з оборонної економіки, на яких розглядається увесь бюджетний процес – від фінансового планування до фінансового контролю [31, с. 225].

Управління економічними та соціальними наслідками оборонної реформи є основним напрямком співпраці. За домовленістю з Українським національним координаційним центром, який відповідає за соціальну адаптацію військовослужбовців, звільнених у запас, НАТО фінансує та проводить в Україні курси іноземних мов та менеджменту. Після початку Інтенсифікованого діалогу з Україною НАТО подвоїло ресурси, виділені на співпрацю в цій сфері [5 с. 226].

Співпраця між військовими України та НАТО розвивається в рамках Військового робочого плану Україна-НАТО. Його головна мета – допомогти Україні здійснити оборонну реформу та обмінятися військовим досвідом і знаннями щодо роботи, яку проводить Спільна робоча група з питань оборонної реформи. Військовий персонал НАТО також взяв на себе відповідальність за розробку правової бази, яка дозволить НАТО та Україні розвивати оперативну співпрацю. Серед них Угода про статус Збройних Сил УРСР, яка набула чинності 26 травня 2000 р. Меморандум про взаєморозуміння щодо підтримки країни, яка приймає представників інших держав, ратифікований у березні 2004 р. і спрямований на при вирішенні питань надання цивільної та військової допомоги збройним силам Альянсу, які знаходяться на території України або перетинають її транзитом у мирний час, під час кризи чи війни.

Меморандум про взаєморозуміння щодо стратегічних військово-транспортних авіаперевезень, підписаний у червні 2004 року, надає НАТО важливу допомогу у транспортуванні великих вантажів. Різноманітні заходи та військові навчання ПЗМ, які іноді проводяться в Україні, дозволяють

особовому складу збройних сил тренуватися у миротворчих операціях та отримати безпосередній досвід взаємодії з підрозділами країн-членів НАТО та інших партнерів Альянсу. У 2006 році члени Альянсу виділили Україні близько \$800 тис. на підготовку цивільних фахівців для Міноборони.

Завдяки НАТО вдалося зберегти найбільший у Європі Яворівський полігон на Львівщині. До його функціонування залучені тисячі цивільних осіб і десятки дрібних і середніх приватних компаній, які отримують постійну роботу і замовлення на надання побутових та інших послуг, постачання продуктів харчування, одягу тощо [20, с. 1-2].

У листопаді 2007 р. корвет ВМС України «Луцьк» у рамках антитерористичної операції НАТО «Активні зусилля» прибув до грецької військово-морської бази Суда-Бей. Екіпаж корвета пройшов сертифікацію експертами Альянсу, здійснив два виходи в море, де українські моряки разом з екіпажем фрегата італійських ВМС продемонстрували свій професіональний вишкіл та здатність працювати у складі з'єднання НАТО. Далі «Луцьк» перейшов в оперативне підпорядкування до командування морським компонентом Об'єднаних збройних сил НАТО і вийшов на самостійне бойове патрулювання у визначений район Середземного моря [3]. Українські старші офіцери регулярно навчаються на курсах в Оборонному коледжі НАТО в Римі, Італія, та Школі НАТО в Обераммергау, Німеччина. Зв'язки з цими закладами допомогли створити новий багатонаціональний факультет в Академії оборони України [31, с. 226].

Відповідно до Цільового плану Україна – НАТО на 2007 рік у Львівському інституті сухопутних військ та Харківському університеті повітряних сил за підтримки представників Стратегічного командування НАТО з трансформації були обговорені шляхи отримання консультативно-дорадчої допомоги в рамках реалізації Державної програми розвитку Збройних Сил України на 2006-2011 роки, стан та перспективи військового співробітництва нашої країни із Стратегічним командуванням НАТО з трансформації [3].

Співпраця у галузі озброєнь розпочалась у березні 2004 р. з приєднанням України до програми ПЗМ, і зосереджена вона на вдосконаленні оперативної сумісності оборонних систем. Співпраця у цій сфері сприяє більш активній участі України в спільних операціях з підтримання миру [7 с. 227].

Спільне цивільне планування на випадок надзвичайних ситуацій розпочалося в 1995 році після сильних дощів та повені у Харківській області. Україна виступала як країна-господар під час проведення декількох навчань з цивільного планування. Останнім часом під час проведення польового навчання «Спільна допомога – 2005» основна увага була сфокусована на реагуванні на потенційні терористичні атаки з використанням хімічних агентів, що покращило можливості ефективно реагувати на подібні події [24, с. 4].

Західні області України часто страждають від повеней. Держави НАТО та інші партнери допомагали Україні долати наслідки потужних повеней у 1995, 1998, 2001 роках. Основна увага співпраці зосереджена на допомозі Україні краще підготуватись до таких надзвичайних ситуацій і більш ефективно долати їх наслідки. Навчання ПЗМ, зокрема ті, що проводились у Закарпатській області України у вересні 2000 року, дозволяють випробувати процедури надання допомоги з ліквідації наслідків катастроф. У 2001 році за участю сусідніх держав було розпочато проект з розробки ефективної системи попередження про повені та реагування на них у басейні річки Тиса. Навчання ПЗМ також допомагають розробляти плани й ефективні засоби долання наслідків інших природних катастроф, таких як лавини чи землетруси, або надзвичайних ситуацій техногенного характеру, пов'язаних з розливом токсичних речовин, чи терористичних актів із застосуванням хімічних, біологічних, радіологічних ядерних агентів [31, с. 227].

Отже, за останні 15 років Україна та НАТО досягли значного прогресу у розвитку справжнього партнерства за багатьма напрямками, зміцненні взаємної довіри та зміцненні співпраці.

Сьогодні Україна та країни-члени НАТО регулярно зустрічаються на найвищому рівні для проведення консультацій з актуальних питань безпеки та розвитку практичної співпраці з широкого кола спільних питань.

Якісна зміна суспільної думки на користь неупередженого ставлення до НАТО – кропітка і тривала робота, яка потребує спільних зусиль держави, суспільних інститутів і кожного громадянина, спрямована на зміну ставлення суспільства після майже півстолітнього радянського періоду. антинатовська пропаганда. Українці не проти приєднання до оборонного блоку, але вони просто не поінформовані.

Поряд із політичною підтримкою, було також істотно збільшено практичну допомогу Україні з боку НАТО. Негайно після незаконної та нелегітимної анексії Криму росією у 2014 році, міністри закордонних справ держав-членів НАТО узгодили низку заходів, спрямованих на підвищення здатності України гарантувати власну безпеку. Вони також ухвалили рішення про подальше розширення практичної допомоги Україні з боку НАТО завдяки істотному зміцненню поточних програм співробітництва, а також запровадженню нових вагомих ініціатив[31, с. 229].

На Варшавському саміті НАТО у 2016 році заходи Альянсу на підтримку України було оформлено у вигляді Комплексної програми допомоги Україні (КПД), яка має на меті сприяти розбудові здатності України гарантувати власну безпеку та запроваджувати у життя широкомасштабні реформи відповідно до стандартів НАТО, євроатлантичних принципів та передової практики.

Протягом багатьох років у рамках КПД НАТО допомагала Україні здійснювати трансформацію національних структур безпеки і оборони, надаючи через Представництво НАТО в Україні дорадчу допомогу на стратегічному рівні, а також забезпечуючи практичну підтримку за допомогою різноманітних програм й ініціатив у галузі розбудови потенціалу. Завдяки цим програмам й індивідуально розробленим рекомендаціям НАТО істотно сприяла вдосконаленню потенціалу і підвищенню стійкості структур безпеки і оборони України, а також поліпшенню здатності цих структур протистояти гібридним

загрозам. НАТО і держави–члени Альянсу також забезпечили широкомасштабну підтримку зусиль у галузі розбудови спроможностей, зокрема, шляхом здійснення підготовки і освіти, а також надання обладнання і техніки.

У 2014 році, на додаток до КПД, було запроваджено низку проєктів Цільових фондів. У рамках таких Цільових фондів виділяються ресурси для забезпечення розвитку спроможностей і сталої розбудови потенціалу у ключових галузях. Поточні проєкти Цільових фондів є такими:

Командування, управління, зв'язок і комп'ютеризація («С4»), у рамках якого Україні надається допомога щодо реорганізації і модернізації структур і потенціалу у галузі командування, управління, зв'язку й комп'ютеризації;

Медична реабілітація – ініціатива, покликана допомогти Україні вдосконалити систему медичної реабілітації з метою забезпечення сталого довготермінового медичного обслуговування пацієнтів з категорії діючих та звільнених військовослужбовців й цивільних службовців структур безпеки і оборони; а також

Програма професійного розвитку, яка сприяє формуванню цивільних кадрів в українських структурах безпеки і оборони.

Добігли завершення проєкти Цільових фондів, за якими Україні було надано сприяння у таких галузях, як перехід до цивільної кар'єри; утилізація вибухових боєприпасів і боротьба з саморобними вибуховими пристроями; утилізація стрілецької зброї і легкого озброєння, звичайних озброєнь і протипіхотних мін; організація безпечного зберігання боєприпасів; безпечна утилізація радіоактивних відходів і рекультивація земель; кіберзахист; а також логістика і стандартизація [36].

На Мадридському саміті НАТО у 2022 році держави–члени Альянсу ухвалили рішення щодо розширення Комплексної програми допомоги (КПД) і подальше збільшення підтримки України. До розширеної КПД увійшли ініціативи, покликані істотно зміцнити підтримку України з боку НАТО у довгостроковій перспективі і забезпечити надання країні невідкладної,

короткотермінової, нелетальної військової допомоги. Починаючи з березня 2022 року, у рамках Цільового фонду Комплексної програми допомоги Україні, Альянсом було реалізовано низку проєктів, за якими надано сприяння у різноманітних галузях таких, як бойові пайки, паливні матеріали (включаючи авіаційне пальне), армійське взуття, предмети медичного призначення (включаючи аптечки і фармацевтичні препарати), військове навчальне обладнання й обладнання для знешкодження вибухонебезпечних предметів. Інші проєкти, включаючи надання Україні додаткової підтримки у галузі «С4» (командування, управління, зв'язок і комп'ютеризація), нині знаходяться на різних стадіях розробки і виконання.

У довгостроковій перспективі Альянс вивчає можливості долучення до прийдешніх зусиль України у галузі повоєнної відбудови і реформ. Отже, розширена КПД включає ініціативи, покликані сприяти подальшому вдосконаленню і модернізації структур безпеки і оборони України. Держави-члени Альянсу також вирішили підтримати Україну у здійсненні переходу від обладнання і техніки радянського зразка до сучасних обладнання і техніки НАТО, що сприятиме підвищенню оперативної сумісності зі збройними силами Альянсу.

Водночас держави-члени НАТО істотно збільшили двосторонню підтримку і надають ще більше зброї і техніки, щоб Україна була в змозі реалізувати своє право на самооборону, закріплене у Статуті Організації Об'єднаних Націй. Держави-члени Альянсу також виділяють вагому фінансову допомогу і забезпечують гуманітарну підтримку, зокрема, приймаючи мільйони українських біженців в усіх країнах Альянсу. Вони вирішили активізувати і продовжувати надання допомоги Україні – скільки це буде необхідно для забезпечення її перемоги.

НАТО стоїть на боці народу України, її демократично обраних президента, парламенту і уряду. Альянс завжди непохитно підтримуватиме незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України в межах її міжнародно визнаних кордонів, включаючи територіальні води [36].

Держави-члени НАТО щорічно аналізують перебіг реалізації РНП. Основну відповідальність за її реалізацію покладено на Україну. Комісія з питань координації євроатлантичної інтеграції України під головуванням Віце-прем'єр-міністра з питань європейської і євроатлантичної інтеграції, забезпечує загальну координацію її імплементації відповідними органами державної влади.

Створене у вересні 2015 року, Представництво НАТО в Україні забезпечує розвиток партнерства безпосередньо в країні. До його складу входять Центр інформації та документації НАТО і Офіс зв'язку НАТО в Україні.

Під егідою Представництва НАТО в Україні також надається дорадча допомога стратегічного рівня у рамках Комплексної програми допомоги Україні.

Співпраця між Україною та НАТО в науковій сфері розпочалась у 1991 році. Курс України на членство в ЄС та НАТО визначено на законодавчому рівні. Закон України «Про основи національної безпеки України» визначає інтеграцію України до європейського політичного, економічного та правового простору з метою набуття членства в Європейському Союзі, а також інтеграцію до євроатлантичної безпеки. космосу з метою набуття членства в Організації Північноатлантичного договору, як пріоритети національних інтересів України.

З 2004 року Наукова програма НАТО була замінена програмою «Наука заради миру та безпеки» (SPS).

Програма об'єднує науковців України та науковців країн-членів НАТО та ЄС, які спільно вирішують питання безпеки за допомогою наукової співпраці. Окрім застосування наукових розробок у сфері боротьби з тероризмом та новими загрозами, пріоритетними є розвиток інформаційних технологій, галузі клітинної біології та біотехнології, нових матеріалів, охорони навколишнього середовища та раціонального використання природних ресурсів.

Міністерство освіти і науки є головним виконавцем ряду основних заходів підрозділу «Наука» річної загальнодержавної програми Комісії Україна-НАТО.

У Річній національній програмі на 2020 рік наукова діяльність реалізується в рамках Стратегічної цілі 1.6. «Сучасна конкурентоспроможна наука,

інтегрована у світовий науковий простір та європейський дослідницький простір, мінімізуючи негативний вплив на навколишнє природне середовище».

Ключовим механізмом забезпечення координації співпраці між Україною та НАТО у сфері науки є Спільна робоча група (СРГ) Україна-НАТО з питань співробітництва у сфері науки та навколишнього середовища, яка була сформована у 2000 році. Засідання СРГ проводяться один раз. рік по черзі – у Брюсселі та Києві відповідно.

28 березня 2019 року делегація України взяла участь у 16-му засіданні Спільної робочої групи Україна-НАТО з питань науки та довкілля та засіданні Комісії Україна-НАТО на рівні Комітету НАТО з питань партнерства та колективної безпеки. У поточному році було заплановано проведення чергового засідання СРГ Україна-НАТО з питань науки та навколишнього середовища у Києві, про що було направлено лист до МЗС з проханням доручити Місії України при НАТО провести консультації щодо можливості та часу проведення зазначеної зустрічі (лист МОН від 26.06 .2020 № 1/12-3120) [15].

Для виконання Меморандуму про співпрацю між Міністерством освіти і науки України та Центром інформації та документації НАТО в Україні, сторони визначають наступні сфери співробітництва:

- Проведення спільних заходів (семінарів, тренінгів, лекцій, конференцій тощо) у навчальних закладах України та інформаційно-роз'яснювальної роботи серед школярів і молоді, вчителів середніх шкіл, викладачів та науковців, спрямованих на підвищення обізнаності про НАТО, безпеку в цілому, діяльності ЦІДН в Україні та програм, що фінансуються Альянсом;

- Розробка та втілення навчальних та інформаційних програм та курсів, різноманітних проєктів, спрямованих на підвищення рівня обізнаності щодо функцій і ролі НАТО для українського суспільства;

- Сприяння створенню нових та підтримка роботи вже існуючих «регіональних центрів євроатлантичної співпраці», у навчальних закладах України;

- Сприяння роботі вже існуючих та створення нових інформаційних стендів «Україна-НАТО» у бібліотеках університетів міст обласного значення;
- Організація консультування науковців та обмін досвідом через проведення відео конференцій зі штаб-квартирою НАТО щодо програми НАТО «Наука заради миру та безпеки» [2];

Генсек НАТО Столтенберг заявив, що створення безпольотної зони над Україною призведе до ескалації Альянсу.

Війна росії проти України зміцнила солідарність країн Альянсу з Україною та показала цінність тісного партнерства між НАТО та Україною, яке розвивалося роками.

Це партнерство допомогло Україні визначити своє бачення свого майбутнього як частини європейських демократій на основі спільних цінностей, які вона захищає від свого агресивного сусіда.

Завдяки різноманітним програмам та індивідуальним порадам НАТО допомогла Україні краще забезпечити власну безпеку, зміцнити спроможність і стійкість свого сектору безпеки й оборони, а також його здатність протистояти гібридним загрозам. НАТО та країни Альянсу також надали значну підтримку, включаючи навчання та обладнання. Ця підтримка виявилася надзвичайно цінною на війні [30].

У відповідь на російське вторгнення союзники посилили практичну підтримку. Як я вже казав, на саміті 24 березня союзники одностайно погодилися надати додаткову допомогу Україні, щоб захистити себе від різного роду загроз.

Водночас підтримка суверенітету, територіальної цілісності та незалежності України, включаючи її право вирішувати своє майбутнє, є ключовою рисою партнерства НАТО з Україною в нинішніх умовах.

Отже, на сьогоднішній день стосунки між Україною і НАТО продовжують активно розвиватися. Важливим кроком у зміцненні співпраці було підписання Угоди про партнерство між Україною та НАТО у 1997 році. Україна продовжує бути активним учасником програм партнерства з НАТО. Обговорюються

питання спільної реакції на загрози безпеки, боротьби з тероризмом, кібербезпекою, розбудови оборонної інфраструктури та багато інших аспектів.

Таким чином, Центр інформації та документації НАТО в Україні має чіткі правові основи для своєї діяльності, які включають Угоду про співробітництво між Урядом України та НАТО, Рамкову Угоду про заснування Центру та інші нормативні акти. Центр забезпечує надання інформації про діяльність НАТО та сприяє розвитку відносин між Україною та НАТО.

Місією та завданнями Центру є поширення інформації про цінності, цілі та діяльність НАТО в Україні, підтримка комунікаційних проєктів, організація прес-турів та інформаційний супровід візитів представників НАТО. Центр працює над створенням позитивного інформаційного образу НАТО та сприяє підвищенню рівня обізнаності української громадськості щодо Альянсу.

РОЗДІЛ 2

ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ЦЕНТРУ ІНФОРМАЦІЇ ТА ДОКУМЕНТАЦІЇ В УКРАЇНІ

2.1. Програми та ініціативи співпраці між Україною та НАТО

На сьогоднішній день Центр працює в трьох основних напрямках.

Першим напрямом є надання інформації про діяльність НАТО та розвиток відносин між Україною та НАТО.

Центр інформації та документації (ЦІД) НАТО в Україні надає широкий спектр інформації про діяльність НАТО та розвиток відносин між Україною та НАТО. Основні напрями надання інформації включають:

- Інформаційні ресурси: ЦІД забезпечує доступ до різноманітних інформаційних ресурсів, таких як веб-сайт ЦІД, бази даних, електронні бібліотеки та інші джерела. Ці ресурси містять оновлену інформацію про діяльність НАТО, структуру організації, актуальні новини, звіти, аналітичні матеріали, презентації та іншу інформацію, яка стосується розвитку відносин між Україною та НАТО[19, с.209].

- Брифінги та наради: ЦІД організовує брифінги, наради та інші інформаційні заходи з метою передачі актуальної інформації про діяльність НАТО та співпрацю з Україною. Ці заходи можуть включати презентації, доповіді експертів, обговорення актуальних питань та відповіді на запитання.

- Інформаційні матеріали: ЦІД підготовляє інформаційні матеріали, такі як довідкові посібники, брошури, інфографіка тощо, які надають зрозумілу та доступну інформацію про основні аспекти діяльності НАТО та розвитку відносин з Україною. Ці матеріали можуть бути розповсюджені електронно або надані у друкованому вигляді.

- Консультації та підтримка: ЦІД надає консультаційну підтримку та відповідає на запитання, пов'язані з діяльністю НАТО та розвитком відносин з

Україною. Це можуть бути консультації з питань безпеки, оборони, співпраці та інших аспектів спільної діяльності.

- Документація та архіви: ЦІД забезпечує доступ до документації та архівів, які стосуються співпраці між Україною та НАТО. Це можуть бути угоди, звіти, статистика, документи про спільні проекти та інші матеріали, які демонструють прогрес та результати співпраці. [19, с. 211].

Другим напрямом виступають комунікаційні проекти: семінари, телеконференції, брифінги, мультимедійні проекти та інтерв'ю, спрямовані на покращення розуміння НАТО та співпраці між Україною та НАТО в Україні. Центр надає гранти офіційно зареєстрованим українським громадським організаціям на реалізацію ініціатив, пов'язаних з діяльністю НАТО або відносинами Україна-НАТО.

Ряд комунікаційних проектів супроводжується інформаційними кампаніями. Центр проводить інформаційні кампанії, які мають на меті поширення ключових повідомлень про роль та значення НАТО, а також про співпрацю між Україною та НАТО. Ці кампанії можуть використовувати різні канали комунікації, такі як медіа, соціальні мережі, веб-сайти, публікації та інші засоби, щоб досягти широкої аудиторії.

- Розробка інформаційних матеріалів: ЦІД створює інформаційні матеріали, такі як відео, анімації, інфографіка, презентації та інші візуальні засоби комунікації. Ці матеріали допомагають пояснити складні поняття, подати статистику та факти, ілюструвати досягнення та результати співпраці між Україною та НАТО.

- Організація інформаційних заходів: ЦІД організовує різноманітні інформаційні заходи, такі як конференції, семінари, публічні дискусії, круглі столи та інші події, які стимулюють обговорення тем, пов'язаних з діяльністю НАТО та співпрацею з Україною. Ці заходи сприяють взаємодії між експертами, громадськістю, представниками ЗМІ та іншими зацікавленими сторонами.

- Медіа співпраця: ЦІД співпрацює з медіа для поширення інформації про діяльність НАТО та розвиток відносин з Україною. Це можуть бути інтерв'ю з експертами, публікації, коментарі та інші форми співпраці, які допомагають забезпечити об'єктивну та достовірну інформацію про НАТО [19, с. 212].

- Освітні програми: ЦІД розробляє освітні програми та матеріали, спрямовані на підвищення рівня обізнаності про НАТО та його цілі. Ці програми можуть охоплювати навчальні заклади, вищі навчальні заклади, тренінги для педагогів та інші форми освіти.

- Моніторинг та аналіз інформації: ЦІД проводить моніторинг та аналіз інформації, пов'язаної з діяльністю НАТО та відносинами з Україною. Це допомагає зрозуміти потреби та очікування громадськості, виявити недоліки та можливості для поліпшення комунікаційної стратегії.

- Створення партнерських мереж: ЦІД прагне розвивати партнерські відносини зі засобами масової інформації, громадськими організаціями, академічними установами та іншими зацікавленими сторонами. Це сприяє обміну інформацією, створенню спільних проектів та зміцненню взаємодії.

- Взаємодія з громадськістю: ЦІД звертає особливу увагу на спілкування з громадськістю та забезпечення доступу до інформації. Це включає відповіді на запитання, забезпечення доступу до документів та інших ресурсів, проведення зустрічей з представниками громадськості та інше.

- Вплив на громадську думку: ЦІД прагне впливати на громадську думку шляхом популяризації принципів, цінностей та досягнень НАТО, а також заохочувати дискусії та активну участь громадськості в питаннях, пов'язаних з НАТО та Україною.

- Сприяння співпраці та обміну досвідом: ЦІД підтримує співпрацю та обмін досвідом між Україною та іншими країнами-членами НАТО. Це може включати організацію обмінів, тренінгів, семінарів та інших заходів, які сприяють розвитку професійних навичок та зміцненню співпраці.

Ці напрями діяльності спільно сприяють підвищенню обізнаності громадськості про НАТО, розвитку відносин з Україною та сприяють побудові партнерського взаємодії між сторонами [19, с. 214].

До третього напрямку відноситься організація прес-турів та інформаційний супровід візитів представників НАТО в Україну.

ЦДН організовує прес-тури для представників українських ЗМІ, робочі та офіційні візити представників НАТО в Україну. ЦДН також організовує інформаційні візити для представників української громадськості, зокрема представників влади, студентів та викладачів, представників ЗМІ та неурядових організацій, до штаб-квартири НАТО та VNC OAS в Європі (SHAPE).

Напрямок – організації прес-турів та інформаційного супроводу візитів представників НАТО в Україну – є важливою складовою діяльності Центру інформації та документації (ЦІД) НАТО в Україні. Ці заходи спрямовані на забезпечення доступу представників ЗМІ та громадськості до інформації про діяльність НАТО та розвиток відносин з Україною, а також на забезпечення ефективного комунікаційного процесу під час візитів представників НАТО.

Організація прес-турів полягає в тому, що ЦІД спільно з НАТО та українськими партнерами організовує відвідування журналістів та представників ЗМІ до різних об'єктів та подій, пов'язаних з діяльністю НАТО та співпрацею з Україною. Це можуть бути військові бази, навчальні заклади, тренінги, військові вправи, конференції та інші заходи. Прес-тур дає можливість журналістам отримати перший рукописний матеріал, провести інтерв'ю з експертами та особами, які беруть участь у спільних проектах, і отримати інсайти про діяльність НАТО та її співпрацю з Україною.

Отже, в діяльності Центру можна простежити три основні напрями.

- Першим напрямом є надання інформації про діяльність НАТО та розвиток відносин між Україною та НАТО;

- Другим напрямом виступають комунікаційні проекти: семінари, телеконференції, брифінги, мультимедійні проекти та інтерв'ю, спрямовані на покращення розуміння НАТО та співпраці між Україною та НАТО в Україні.

- До третього напрямку відноситься інформаційний супровід та організація: ЦДН організовує прес-тури для представників українських ЗМІ, робочі та офіційні візити представників НАТО в Україну. ЦДН також організовує інформаційні візити для представників української громадськості, зокрема представників влади, студентів та викладачів, представників ЗМІ та неурядових організацій, до штаб-квартири НАТО та VNC OAS в Європі (SHAPE).

Програми та ініціативи співпраці між Україною та НАТО охоплюють широкий спектр напрямків і спрямовані на розвиток обороноздатності, безпеки та партнерства між обома сторонами[23, с.64].

Ось деякі з найважливіших програм та ініціатив:

- Партнерство заради миру: Ця програма передбачає участь українських військовослужбовців у миротворчих операціях та навчаннях, проводиться спільне тренування та обмін досвідом з силами НАТО.

- План дій з партнерства: Україна співпрацює з НАТО на основі Плану дій з партнерства, який має на меті підтримку реформ та модернізацію українських військ, включаючи підвищення їх стандартів, тренування та оновлення обладнання.

- Законопроект «Про національну безпеку»: Україна активно впроваджує реформи в галузі національної безпеки, що відповідають стандартам НАТО, зокрема через прийняття важливого законопроекту «Про національну безпеку», який передбачає зближення української системи безпеки з системою НАТО.

- Багатосторонні проекти: Україна приймає участь у різних багатосторонніх проектах та ініціативах НАТО, таких як Програма партнерства для науки і миру, Інформаційна мережа НАТО тощо.

- Навчання та тренування: Україна бере участь у спільних навчальних та тренувальних заходах з країнами-членами НАТО, що сприяє підвищенню рівня професійної підготовки та обміну досвідом.

- Експертна підтримка: НАТО надає експертну підтримку Україні в різних сферах, включаючи розробку оборонної стратегії, модернізацію оборонного сектору та підвищення ефективності управління.

Ці програми та ініціативи сприяють зміцненню співпраці між Україною та НАТО, підвищенню обороноздатності та безпеки України, а також сприяють реформам та модернізації українських військ у відповідності до стандартів НАТО. [23, с.67].

У рамках Комплексної програми допомоги Україні також реалізовувалися наступні програми та ініціативи співпраці між Україною та НАТО:

- Платформа Україна-НАТО з протидії гібридній війні. Ця програма спрямована на спільні зусилля для протидії гібридним загрозам, включаючи кібератаки, дезінформацію, гібридні військові операції та інші форми неконвенційної агресії.

- Група консультативної підтримки у сфері сталого розвитку. Ця ініціатива спрямована на сприяння сталому розвитку України, включаючи підтримку у сфері енергоефективності, екології, водопостачання, інфраструктури та інших аспектів сталого розвитку.

- Процес планування та огляду сил ПЗМ. Ця програма включає співпрацю між Україною та НАТО у сфері планування та оцінки обороноздатності, а також проведення оглядів сил з метою вдосконалення оборонної спроможності.

- Процес сприяння доброчесності НАТО (DI) та щорічна індивідуальна програма навчання доброчесності. Ці програми спрямовані на підвищення етичних стандартів, доброчесності та прозорості в діяльності НАТО та її членів, включаючи Україну [23, с. 69].

- Програма НАТО з удосконалення військової освіти (PWVO). Ця програма спрямована на підвищення професійної підготовки українських військовослужбовців шляхом надання навчання, тренувань та обміну досвідом з партнерами з НАТО.

- Програма обміну даними про повітряну обстановку. Ця ініціатива передбачає співпрацю між Україною та НАТО у взаємному обміні інформацією про повітряну обстановку, що сприяє забезпеченню безпеки повітряного простору.

- План роботи Військового комітету з Україною. Ця програма включає співпрацю між НАТО та Україною у військовій сфері, включаючи планування, консультації та спільні вправи.

- Програма оцінки та зворотного зв'язку в рамках Концепції оперативної спроможності. Ця ініціатива передбачає проведення оцінки та аналізу військової спроможності України з метою вдосконалення оперативної готовності та ефективності.

- Програма «Наука заради миру та безпеки» (NMB). Ця програма спрямована на співпрацю між Україною та НАТО у галузі наукових досліджень та інновацій з метою підвищення безпеки та стабільності [23, с. 70].

Крім того, відбувала співпраця у форматі кількох робочих груп під егідою Комісії Україна-НАТО, зокрема:

- Спільна робоча група Україна-НАТО з питань оборонної реформи (СРГОР);

- Спільна робоча група Україна-НАТО з питань оборонно-технічного співробітництва.

Україна також брала участь в операціях і місіях під проводом НАТО, завдяки чому було покращено оперативну сумісність між арміями України та НАТО.

Окрім вищезазначених програм, Україна також бере участь в інших численних ініціативах за сприяння дорадчої місії Представництва НАТО в Україні, а саме:

- НАТО підтримує виконання Україною Резолюції Ради Безпеки ООН № 1325 щодо жінок, миру та безпеки;

- Інформування української громадськості про співпрацю між Україною та НАТО. Україна є одним із найважливіших партнерів НАТО. НАТО надає політичну та практичну допомогу Україні шляхом реалізації різноманітних програм та інструментів, у тому числі комплексного пакету допомоги. НАТО забезпечує роботу 10 трастових фондів для України, а також надає потужну консультативну підтримку процесу реформ в Україні. Понад півсотні

співробітників Представництва НАТО в Україні з п'ятнадцяти країн щодня співпрацюють із сотнями українських колег із різних урядових і неурядових установ. ЦДН щоденно підтримує роботу Представництва НАТО в Україні, а також надає активну та своєчасну інформацію про діяльність НАТО в Україні;

- Допомога у розбудові спроможності українських інституцій у сфері стратегічних комунікацій. ЦДН надає консультативну допомогу українській владі у сфері стратегічних комунікацій. Значною віхою у розширенні відносин між Україною та НАТО стало затвердження у вересні 2015 року Дорожньої карти партнерства зі стратегічних комунікацій (далі – Дорожня карта). Дорожню карту підписали Генеральний секретар НАТО Єнс Столтенберг і Міністр національної безпеки та Ради оборони України (РНБО) Олександр Турчинов. Роль виконавчого менеджера НАТО щодо Дорожньої карти, а також відповідних програм і заходів виконуватиме ЦДН. З боку України керівну роль і координаційні функції виконуватиме апарат Ради національної безпеки і оборони України;

- Партнерство у сфері стратегічних комунікацій, яке має на меті посилити спроможність української влади у сфері стратегічних комунікацій, сприяти формуванню культури стратегічних комунікацій в Україні та підтримувати високі стандарти точності та етики з метою забезпечити довіру та ефективність комунікацій з боку українського уряду. Діяльність у рамках плану реалізації Дорожньої карти буде спрямована на досягнення поставленої мети, з особливим акцентом на розбудові потенціалу в різних сферах комунікацій, навчанні з розвитку потенціалу, публічній дипломатії та дослідженнях у сфері комунікацій [17].

Співпраця між Україною та НАТО у сфері реформування структур безпеки та оборони є наймасштабнішою порівняно з будь-якою іншою країною-партнером. Центральним органом у цій сфері співпраці є Спільна робоча група Україна-НАТО з питань оборонної реформи (JWGOR).

Започаткований у 1998 році під егідою Комісії Україна-НАТО, SRGOR реалізує ініціативи у сфері цивільно-військових відносин, демократичного

контролю та цивільного управління Збройними Силами та іншими структурами безпеки, оборонного планування, розробки політики, стратегії та концепцій національна безпека.

Завдяки діяльності SRGOR Україна має можливість скористатися значним досвідом та експертизою держав-членів Альянсу. SRGOR також є каналом передачі допомоги Україні від країн-членів НАТО. Крім того, він забезпечує інституційну основу для реалізації співпраці між НАТО та відповідними міністерствами та установами, залученими до процесу реформування безпеки та оборони в Україні. Це, зокрема, Рада національної безпеки і оборони України, Міністерство закордонних справ і оборони, Національна гвардія, Державна прикордонна служба, Служба безпеки України, Верховна Рада України тощо.

У засіданнях SRGOR беруть участь представники всіх держав-членів Альянсу та України, а за певних обставин до засідань SRGOR можуть долучитися представники зацікавлених країн-партнерів та громадськості.

З 2004 року Спільна робоча група Україна-НАТО з питань оборонно-технічного співробітництва забезпечує розвиток співробітництва в таких аспектах, як нарощування потенціалу, процеси закупівель військової техніки та технологій, розробка технічних стандартів. Йдеться, зокрема, про стандартизацію, кодифікацію, логістику та управління життєвим циклом, а також співпрацю під егідою Народи лідерів національних озброєнь НАТО та Науково-технологічної організації НАТО. Крім того, ця Спільна робоча група є форумом для обговорення зусиль у сфері реформування оборонно-промислового комплексу України[17].

Україна була учасницею миротворчих операцій під проводом НАТО в Боснії та Герцеговині. Також вона брала участь у діяльності Сил для Косово (KFOR), зокрема, надавши інженерно-саперний підрозділ з важкою технікою, здатною боротися із саморобними вибуховими пристроями.

На підтримку Міжнародних сил сприяння безпеці (МССБ) в Афганістані Україна дозволила переліт і транзит постачання для військ, дислокованих на

території Афганістану, а також відрядження медичного персоналу для роботи у складі Провінційних груп відновлення (ПРГ) в Афганістані. та інструктори члена навчальної місії НАТО в Афганістані. Після завершення діяльності МССБ наприкінці 2014 року Україна приєдналася до наступної місії НАТО «Рішуча підтримка» (2015-2021), яка мала на меті навчання та надання консультативної та практичної допомоги афганським силам безпеки.

З березня 2005 року Україна виділила офіцерів для участі в Тренувальній місії НАТО в Іраку, яка завершилася в грудні 2011 року.

У період з 2007 по 2010 рік Україна шість разів розгортала кораблі ВМС у рамках операції Альянсу «Активні зусилля» – антитерористичної місії НАТО зі спостереження за морськими силами в Середземному морі. У 2013 році Україна також приєдналася до антипіратської операції НАТО «Океанський щит». З початку військово-морської операції «Sea Guardian» у 2016 році Україна надавала інформацію для сприяння обізнаності НАТО про ситуацію на морі в Чорноморському регіоні та навколо нього [17].

У 2018 році програма професійного навчання успішно розробила та впровадила потужний механізм моніторингу, оцінки та навчання (зокрема, набір інструментів для комплексної звітності та оцінювання), методологію управління проектами (механізми спільної роботи над проектом), фінансову підтримку система менеджменту (зокрема, система контрактів, закупівель, управління якістю послуг) та методологія аналізу ефективності.

Крім того, розроблено єдиний програмний підхід до повсякденної діяльності та співпраці зі стейкхолдерами, що сприятиме зміцненню іміджу та впізнаваності програми.

Програма розвитку доброчесності та програма перенавчання та адаптації (BI). Україна приєдналася до програми розбудови доброчесності НАТО у 2007 році. Відтоді вона продовжує отримувати допомогу, яку надає третій етап спеціалізованої програми розбудови доброчесності. Програма успішно сприяє зменшенню ризиків корупції в секторі оборони та безпеки, зміцненню цінностей і практик належного врядування та індивідуальних знань, навичок та

інституційних можливостей шляхом реалізації освітніх та навчальних заходів для українських військових академій та представників оборони. і сектор безпеки. Протягом 2015-2019 років понад 4000 представників військово-навчальних закладів різних установ збройних сил та відомств сектору оборони та безпеки (таких як Міністерство оборони України, Міністерство внутрішніх справ України, Національна гвардія України). України, Державної прикордонної служби України, Служби безпеки України, Національної поліції України, Національного агентства з питань запобігання корупції, Національного антикорупційного бюро, Генеральної прокуратури України та ін.) навчальні заходи Програми внутрішніх справ НАТО, які проводяться у військових установах України (Київ, Львів, Харків, Хмельницький, Одеса та Житомир), а також за кордоном, наприклад, Вступний семінар НАТО з навчання доброчесності, орієнтаційні курси НАТО з навчання доброчесності в операціях з підтримки миру, проведених групою мобільної навчальної групи з навчального центру з підтримки миру Збройних сил Боснії і Герцеговині, тренінги та семінари Оборонного коледжу в Берліні, Школи НАТО в Обераммергау, Сеп три навчання миротворчих сил у Сараєво[17].

Україна вчетверте заповнила Анкету самооцінки НАТО, після чого відбувся процес експертного аналізу. Рекомендації, розроблені за результатами процесу експертної оцінки, надалі формуватимуть та визначать спеціально розроблені заходи підтримки України в рамках Програми освіти доброчесності.

Трастовий фонд НАТО для переходу від військової кар'єри до цивільної. Трастовий фонд НАТО «Перехід від військових до цивільних» допомагає Україні розробити та запровадити стійкий, ефективний та інтегрований підхід до переходу від військової до цивільної кар'єри, реалізований у функції управління персоналом Збройних Сил та інших державних органів, у складі яких є військові формування. сектор безпеки та оборони України[13].

Під час першої фази Трастового фонду РМС, надаючи аналітичну підтримку, концептуальну роботу та аналіз політики, а також за допомогою практичних заходів у суміжних сферах, таких як ознайомчі візити, семінари з

професійного розвитку, в результаті першої фази, після спільної роботи та у координації з усіма державними органами з військовими формуваннями (серед них ЗСУ, НГУ, ДПСУ, СБУ) розроблено комплексний системний підхід щодо супроводу військовослужбовців, які залишають службу та переходять до цивільного життя. Другий етап Програми ТГ «Перехід від військової кар'єри до цивільної» «Реформування переходу від військової кар'єри до цивільної з метою побудови спроможних та стійких оборонних інституцій» на 2019-2021 роки спрямований на оптимізацію управління персоналом систему управління персоналом (HRM) у середньостроковій та довгостроковій перспективі через прямий та опосередкований зв'язок із різними компонентами HRM (наприклад, планування людських ресурсів, найм та утримання персоналу). У рамках спільної роботи з Міністерством у справах ветеранів України розроблено проекти надання експертних консультацій щодо розвитку інституційного потенціалу Міністерства, які будуть реалізовані у першому півріччі 2020 року.

Програма перепідготовки колишніх військовослужбовців. Програма допомагає подолати негативні економічні та соціальні наслідки реструктуризації оборонної сфери шляхом сприяння успішному працевлаштуванню військовослужбовців, які звільняються або залишили військову службу, шляхом проведення різноманітних курсів професійної перепідготовки, орієнтованих на потреби місцевого ринку праці. Програма включає допомогу в процесі пошуку роботи та компоненти психологічної підтримки[13].

З 2000 року, коли було проведено перший навчальний курс, програма допомогла 75% випускників успішно реінтегруватися на цивільний ринок праці (у 2018 році цей показник становив 88%) протягом 8 місяців після закінчення курсу. Курси різноманітні та інтенсивні. Тривалість близько 400 годин. Програма впроваджує курси з економіки, бізнесу, безпеки, іноземних мов, які вже допомогли 11 842 випускникам у 63 місцях по всій Україні протягом 2000-2019 років. Змінився менталітет і зросла конкурентоспроможність військовослужбовців, які звільняються або залишили військову службу.

Важливо підкреслити, що така переорієнтація колишніх військовослужбовців вплинула на формування їх як привабливої робочої сили в суспільстві.

Заходи психологічної реабілітації. Заходи щодо підтримки України у сприянні психологічній реабілітації військовослужбовців Збройних Сил, Національної гвардії та Держприкордонслужби, які брали участь в ООС, шляхом проведення семінарів, спрямованих на подолання наслідків посттравматичного стресового розладу, а також надання учасників семінарів відповідними засобами підтримки психологічного здоров'я І. З листопада 2014 року по грудень 2019 року проведено 241 семінар з психологічної реабілітації, в яких взяли участь 9640 військовослужбовців ЗС ЗС України, НГ, ДПСУ у 80 різних місцях по всій Україні.

Програма підвищення якості військової освіти (DEEP). Програма впроваджується в Україні з 2013 року та спрямована на підтримку реструктуризації української системи професійної військової освіти (ПВО), переорієнтацію на західний підхід та забезпечення того, щоб система професійної військової освіти могла забезпечити офіцерів і сержантів з новими освітніми та професійними компетенціями для досягнення сумісності з НАТО.

DEEP допомагатиме українським професійно-технічним військовим навчальним закладам у п'яти напрямках розвитку: освіта та навчання (основна діяльність), доктрина, управління персоналом, організація та логістика (допоміжна діяльність). Що стосується освіти та навчання, зусилля зосереджені на розробці навчальних програм, розвитку вчителів та застосуванні ефективних адміністративних та управлінських підходів [13].

У рамках розширення безпеки та співробітництва значне значення в діяльності НАТО надається консультаціям з питань політичної та військової безпеки. З цією метою постійно розвивається обмін інформацією, зокрема, сьогодні існують офіцери зв'язку між NOS та національним органом з інформаційної безпеки [38, с. 245].

У той час як Збройні Сили України формують систему кіберзахисту, яка є важливою складовою безпеки сучасної держави, у країнах НАТО цей процес

розпочався ще у 2002 році, а сьогодні вони вийшли на новий якісний рівень своєчасного реагування на інформаційні загрози. до своїх інформаційних і телекомунікаційних систем. Загрози в Інтернеті визнані стратегічно важливими. Сьогодні НАТО забезпечує розвиток засобів запобігання, виявлення, реагування та відновлення після атак за допомогою створених органів: Управління управління кібербезпекою (підпорядковується Комісії з управління діяльністю у сфері кіберзахисту), Об'єднаний центр передового досвіду з кіберзахисту та Сили реагування на комп'ютерні інциденти [41, с. 198].

Комісія з управління діяльністю у сфері кіберзахисту консультує країни-члени НАТО з питань забезпечення кіберзахисту. Окремо проводиться робота у сфері аналізу та підготовки проведення інформаційних операцій у віртуальному просторі, забезпечення експертних переговорів у цій сфері, навчання та обмін інформацією із зацікавленими партнерами в рамках Центру передового досвіду з кіберзахисту [4].

Ефективним засобом отримання ситуаційних даних у Північноатлантичному альянсі є збір інформації в режимі реального часу, але для цього потрібне дороге обладнання для стеження та відеоспостереження. Обробка інформації в інформаційних системах створює додаткову загрозу порушення її цілісності та безпеки. Тому одночасно з веденням, обробкою, передачею даних в інформаційних системах, забезпеченням їх функціонування необхідно постійно вживати заходів щодо забезпечення змістовності інформації. Такі заходи повинні мати комплексний характер (правові, організаційні, технічні, моніторинг, притягнення винних до відповідальності тощо) і здійснюватися не лише спецпідрозділами з кіберзахисту, а й усіма посадовими особами Збройних Сил України [7, с. 102].

Отже, досвід інформаційної діяльності країни Північноатлантичного альянсу свідчить про спрямованість на вирішення таких ключових питань, як: обмін інформацією, консультування, допомога розвитку та передача досвіду іншим країнам; збереження та захист інформації; використання сучасного

обладнання з метою отримання інформації про стан безпеки або виникнення загроз; організації та підтримання ефективної системи кіберзахисту, навчання та перепідготовка цього персоналу. Недоліком реформаційних процесів в українських реаліях, враховуючи прагнення до членства в НАТО, є повільна нормотворча діяльність із впровадження стандартів НАТО та неузгодженість механізмів їх реалізації.

Так, ще у 2015 році, з прийняттям Стратегії національної безпеки України, серед основних напрямів державної політики національної безпеки України було визначено:

- забезпечення інформаційної безпеки ;
- забезпечення наступальності заходів політики інформаційної безпеки на основі про асиметричні дії проти всіх форм і проявів інформаційної агресії;
- створення інтегрованої системи оцінки загроз інформаційній безпеці та оперативного реагування на них, протидію інформаційним операціям проти України, маніпулюванню суспільною свідомістю та поширенню викривленої інформації;
- захист національних цінностей та зміцнення єдності українського суспільства;
- розробка та реалізація скоординованої інформаційної політики органів державної влади;
- виявлення суб'єктів українського інформаційного простору, які створюються та/або використовуються росією для ведення інформаційної війни проти України, запобігання їх підривній діяльності;
- створення та усунення інституцій, відповідальних за інформаційну та психологічну безпеку, від приховування практик держав-членів НАТО;
- удосконалення професійної підготовки у сфері інформаційної безпеки;
- впровадження загальнонаціональних освітніх програм з медіакультури із залученням громадянського суспільства та бізнесу [40];
- забезпечення кібербезпеки та безпеки інформаційних ресурсів (розвиток інформаційної інфраструктури держави);

- створення системи кібербезпеки, розвиток комп'ютерної мережі екстреного реагування (CERT);

- моніторинг кіберпростору з метою своєчасного виявлення, попередження кіберзагроз та їх нейтралізація;

- розвиток можливостей правоохоронних органів з розслідування кіберзлочинів;

- забезпечення захисту об'єктів критичної інфраструктури, державних інформаційних ресурсів від кібератак;

- відмова від програмного забезпечення, зокрема антивірусного, розробленого в росії;

- реформування системи захисту державної таємниці та іншої інформації з обмеженим доступом, захисту державних інформаційних ресурсів, систем електронного урядування, технічного та криптографічного захисту інформації з урахуванням практики держав-членів НАТО та ЄС, створення системи підготовки кадрів у сфері кібербезпеки;

- розвиток кадрів міжнародної співпраці у сфері кібербезпеки;

- активізація співпраці між Україною та НАТО, зокрема в рамках Трастового фонду НАТО для зміцнення спроможностей України у сфері кібербезпеки [40].

Для цього в першу чергу передбачається здійснити: створення галузевих центрів реагування на кіберзагрози МВС України та органів системи МВС України; впровадження та забезпечення функціонування систем управління інформаційною безпекою в органах МВС України; розроблення організаційно-технічних заходів щодо запобігання та реагування на кіберзагрози; створення резервного центру обробки даних МВС України [34].

Отже, програми та ініціативи співпраці між Україною та НАТО є важливими механізмами для зміцнення обороноздатності, безпеки та партнерства. Ці програми включають участь у миротворчих операціях, навчання та тренування, реформи у сфері національної безпеки, багатосторонні проекти, експертну підтримку та багато іншого. Вони сприяють підвищенню

професійної підготовки, модернізації військових сил та зміцненню співпраці між Україною та НАТО. Ці ініціативи відіграють важливу роль у забезпеченні безпеки та стабільності в регіоні та сприяють укріпленню відносин між обома сторонами.

2.2. Поточні пріоритети Центру інформації та документації в Україні

Поточні пріоритети Центру інформації та документації (ЦІД) НАТО в Україні орієнтовані на наступні напрями:

- Інформаційна підтримка: ЦІД забезпечує надання актуальної та достовірної інформації про діяльність НАТО та партнерських відносин між Україною та НАТО. Це включає розповсюдження новин, прес-релізів, аналітичних матеріалів, звітів та інших документів.

- Комунікаційні проекти: ЦІД розробляє та реалізує комунікаційні проекти, спрямовані на підвищення обізнаності громадськості про НАТО, її цілі, завдання та досягнення. Ці проекти можуть включати створення веб-сайту, проведення інформаційних кампаній, організацію публічних заходів та інших заходів комунікації.

- Організація прес-турів та інформаційний супровід візитів: ЦІД забезпечує організацію прес-турів та інформаційний супровід візитів представників НАТО до України. Це включає підготовку інформаційних матеріалів, організацію брифінгів, забезпечення доступу до експертів та інших заходів для забезпечення належного розуміння місії та завдань НАТО.

- Навчання та тренування: ЦІД сприяє організації навчальних та тренувальних заходів з питань безпеки, оборони та партнерства між Україною та НАТО. Ці заходи сприяють підвищенню професійної підготовки українських військовослужбовців та представників громадськості[25, с.54].

- Підтримка інформаційної безпеки: ЦІД займається питаннями інформаційної безпеки, включаючи розробку та впровадження заходів з кібербезпеки, захисту інформації та боротьби з дезінформацією. Важливою

складовою є підвищення свідомості та навичок у сфері кібербезпеки українських військовослужбовців та населення.

Ці пріоритети дозволяють ЦІД ефективно здійснювати свою місію та завдання, сприяють розвитку відносин між Україною та НАТО та зміцненню безпеки та стабільності в регіоні[25, с.55].

Отже, поточними пріоритетами є:

- Посилення політичного діалогу та практичної співпраці між НАТО та Україною;

- Надання консультативної допомоги та підтримки Україні щодо реалізації широкого кола євроатлантичних реформ;

- Сприяння трансформації та демократичному управлінню в секторі безпеки та оборони України;

- Контроль з боку парламенту та виконавчої влади;

- Реалізація стратегії національної безпеки; вдосконалення системи національної безпеки;

- Зміцнення демократичного врядування: залучення експертів та навчання цивільних працівників (програма підвищення кваліфікації спільної робочої групи Україна-НАТО з питань військової реформи);

- Посилення впливу громадянського суспільства на питання національної безпеки та оборони (Мережа партнерства Україна-НАТО з підвищення обізнаності громадянського суспільства);

- Допомога в розробці відповідного законодавства;

- Сприяння реалізації трастових фондів Україна-НАТО та програм розбудови потенціалу[14];

- Допомога в реалізації проектів у рамках цільових фондів ;

- Надання стратегічної консультативної та практичної допомоги у реформуванні сектору безпеки і оборони України в рамках комплексного пакету допомоги;

- Координація програм допомоги НАТО для України (програма розбудови доброчесності, програма вдосконалення військової освіти, програма

професійної підготовки, наука заради миру та безпеки, програма психологічної та професійної реадaptaції учасників АТО та ООС тощо);

- Сприяння підвищенню стійкості України проти різноманітних загроз, зокрема загроз гібридного характеру, в рамках Платформи Україна-НАТО з вивчення досвіду протидії гібридній війні;

- Координація зусиль держав-членів НАТО та інших міжнародних донорів для підтримки реформ в Україні;

- Сприяння проведенню реформ у сфері безпеки і оборони в рамках Спільної робочої групи Україна-НАТО з питань оборонної реформи, Консультативної ради з питань оборонної реформи та Багатонаціональної спільної комісії;

- Проведення консультацій з питань реформ під час координаційних зустрічей для інвесторів та зустрічей радників країн-членів НАТО з подальшим наданням консультативної інформації українській стороні;

- Надання регулярних звітів, аналізу та порад штаб-квартирі НАТО;

- Регулярна підготовка звітів про роботу та результати діяльності в Україні для штаб-квартири НАТО[14].

Одним із пріоритетних завдань визначено «протидію дезінформації, спрямованій на дискредитацію відносин України з ЄС та майбутнього членства України в ЄС» [28].

Під час 20-го саміту Україна-ЄС, що відбувся 9 липня 2018 р., було досягнуте спільне рішення щодо посилення роботи зі стратегічних комунікацій, яке було конкретизовано під час засідання Ради асоціації 17 грудня 2018 р. Також цього року План щодо протидії дезінформації було представлено ЄС, у якому головним джерелом інформаційних загроз визначено росію та передбачено збільшення бюджету зовнішньополітичної служби ЄС на стратегічні комунікації [11; 34; 41].

У 2019 році Європейський Союз створив систему швидкого сповіщення про дезінформацію, її учасники: Єврокомісія, Рада ЄС, Європарламент та країни ЄС, що стало важливим кроком у підготовці до виборів до

Європейського Союзу. парламенту того ж року. Робота в системі обмежувалася лише Євросоюзом, але передбачалася співпраця з партнерами, серед яких була й Україна, яка знаходиться в авангарді протидії російській пропаганді. У листопаді 2019 року Україна та ЄС домовилися відновити засідання Групи високого рівня Україна-ЄС зі стратегічних комунікацій. Про ці та інші питання взаємодії у сфері інформаційної політики та протидії дезінформації Віцепрем'єр-міністр з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України Д.Кулеба поспілкувався з європейськими фахівцями, де було домовлено підготувати та провести високу зустріч на рівні з обговоренням питання протидії дезінформації та підвищення стійкості до інформаційних впливів. Також зазначалося, що під час зустрічі обговорено формати залучення України до діяльності Робочої групи з питань дезінформації Генерального директорату з комунікацій Європейської Комісії та поглиблення співпраці з Оперативною робочою групою зі стратегічних комунікацій Європейського зовнішньополітичного відомства. Обговорено Службу справ [12].

У січні 2019 року ЄС та Україна провели третє засідання неформальної Робочої групи високого рівня зі стратегічних комунікацій. Важливість неформальної Робочої групи як платформи для діалогу та обміну досвідом у сферах стратегічних комунікацій, протидії дезінформації та проблем, пов'язаних із ЗМІ, і готовність розширити свою участь в Україні для підтримки розвитку та зміцнення потенціалу та синергії поточних діяльності було наголошено. Україна зобов'язалася посилити залучення Уряду до стратегічних комунікацій на національному та місцевому рівнях, а також послідовно імплементувати Комунікаційну стратегію у сфері євроінтеграції на 2018–2021 роки та передбачені нею річні плани заходів [11].

Невід'ємною складовою євроінтеграційного процесу є курс України на євроатлантичну інтеграцію, що посилює та розширює політичну та економічну взаємодію з ЄС. Відповідно до Стратегії національної безпеки, «виходячи з довгострокової мети приєднання до загальноєвропейської системи безпеки на

базі НАТО, Україна поглиблюватиме співпрацю з Альянсом з метою досягнення критеріїв, необхідних для членства в цій організації» [37] .

Співпраця з Альянсом у сфері зовнішньої політики, спрямована на спільну протидію безпековим викликам і загрозам, має на меті сприяти стабілізації безпекового середовища в Європі та світі та підтримувати демократичні реформи в Україні. Водночас питання можливого вступу України до Альянсу залишається невирішеним. Зараз Україна активно використовує формат стратегічного партнерства у відносинах з НАТО. В умовах російської агресії Альянс надає допомогу Україні в модернізації її системи оборони та безпеки на основі сучасних технологій, комунікацій та управління, а також бере активну участь у забезпеченні ефективної міжнародної підтримки України. Враховуючи провідну роль Північноатлантичного альянсу в сучасній системі безпеки на європейському континенті, Україна виходить з необхідності всебічного поглиблення відносин особливого партнерства з НАТО на основі Хартії про особливе партнерство та інших документів.

Політична та військова співпраця з Альянсом є життєво важливою для України. Поточна зосередженість НАТО на захисті своїх кордонів у Східній Європі дає Україні надзвичайно важливий шанс приєднатися до діяльності Альянсу та розвивати секторальне співробітництво з Польщею та країнами Балтії. Створення та розвиток спроможностей у сфері стратегічних комунікацій для оборони держави є одним із завдань Альянсу в наданні допомоги Україні. НАТО надає допомогу як державним інституціям, так і громадським організаціям, зокрема шляхом реалізації Дорожньої карти партнерства зі стратегічних комунікацій Україна-НАТО. Цей документ був підписаний у вересні 2015 року і дозволяє реалізовувати різноманітні програми та проекти, сприяє інформуванню громадськості про події в державі та протидії російській пропаганді. Дорожня карта є єдиною подібною угодою між НАТО та країною-партнером і передбачає реагування на них через впровадження стратегічних комунікацій. Їх практична реалізація розпочалася у 2016 році, а саме проведенням у березні першого засідання робочої групи з розробки структури

стратегічних комунікацій та механізмів координації спільно Міністерства інформаційної політики України (МІП), Національної безпеки України. Служба України та Центр інформації та документації НАТО в Україні. Розроблено короткостроковий план реалізації Дорожньої карти. Стратегічні комунікації стали частиною Комплексного пакету допомоги Україні (засідання 9 липня 2016 р. у Польщі), затвердженого Комісією Україна-НАТО, метою якого є консолідація та збільшення допомоги НАТО Україні, що дозволить краще забезпечити її власної безпеки та проведення необхідних реформ, зокрема, у сферах безпеки та оборони [26].

Ключове місце у співробітництві Україна-НАТО у сфері стратегічних комунікацій посідає Центр інформації та документації НАТО (НАТО), який щороку проводить низку заходів, підтримує активну співпрацю з українськими громадськими організаціями та аналітичними центрами, сприяє реалізації інформаційної кампанії щодо забезпечення підтримки вступу України до НАТО в рамках реалізації Концепції вдосконалення інформування громадськості про співпрацю України з НАТО на 2017-2020 роки. Під час презентації свого звіту за час роботи в Уряді (з 2016 по 2019 роки). Віце-прем'єр-міністр з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України І. Климпуш-Цинцадзе зазначила, що «зусилля України щодо побудови системного та взаємовигідного діалогу з НАТО отримали потужну підтримку з боку Альянсу. У Києві відкрито повномасштабну дипломатичну місію НАТО. Жодна країна, яка не є членом Альянсу, не має такого унікального представництва, як Україна. Альянс визнає прагнення України стати повноправним членом і готовий підтримувати її на шляху реформ» [32].

У рамках механізму розширеного співробітництва між ЄС і НАТО наразі існує три основні напрями співпраці з країнами-партнерами: зберігання та безпека боєприпасів, кібербезпека та стратегічні комунікації. Ці спільні зусилля сприятимуть посиленню стійкості партнерів поза Альянсом до потенційної агресії, а також сприятимуть процесу їх реформування. Дуже важливою є координація дій ЄС і НАТО у розвитку співпраці з Україною у сфері

стратегічних комунікацій. Така координація підтримає Україну та інших партнерів у їхніх зусиллях щодо підвищення стійкості та здатності захищатися від внутрішніх, гібридних та інформаційних загроз. Стратегічні комунікації також відіграють провідну роль у підвищенні обізнаності обох організацій та боротьбі з дезінформацією. Наразі представництво НАТО очолює координаційну групу донорів сектору безпеки та оборони та тісно співпрацює з Консультативною місією ЄС в Україні з питань стратегічних комунікацій, Центр інформації та документації НАТО проводить спільні навчання. Персонал НАТО також співпрацює з Групою підтримки ЄС для України, зокрема для визначення конкретних проектів, зокрема у сфері стратегічних комунікацій. 5 грудня 2019 року відбулася прес-конференція «Стратегічні комунікації – складова ефективного реформування правоохоронної системи», на якій директор Центру стратегічних комунікацій «Страт Ком Україна» О. Горбач зазначив, що стратегічні комунікації – це важлива складова інтеграції України до НАТО, це одна з важливих складових роботи євроатлантичного альянсу, і це пов'язано з тим, що комунікації безпосередньо впливають як на ефективність інформаційних компаній, які здійснює НАТО, так і на їх військові дії. Зараз Україна перебуває в процесі євроатлантичної інтеграції, і те, що ми починаємо процес впровадження стратегічних комунікацій в державі, є надзвичайно важливим, оскільки це фактично стандарт НАТО, який Україна повинна буде імплементувати по всій вертикалі потужність [35].

Разом з НАТО Україні доцільно працювати над формуванням сприятливого інформаційного середовища та міжнародної системи протидії інформаційній агресії, протидії дезінформації з боку країни-агресора та спотворенню реальної картини подій у світових ЗМІ та комунікаційних мережах. , потребує чітких механізмів стратегічних комунікацій. Крім того, слід звернути особливу увагу на два аспекти гібридного протистояння з російською Федерацією. Перший – це послідовні зусилля України сприяти створенню передумов для збереження та посилення міжнародних санкцій проти росії [17].

Другий аспект пов'язаний зі спільним протистоянням політиці російської федерації з НАТО та ЄС, яка передбачає хаос політичного, економічного та соціального порядку денного в Україні та Європі [38].

Тому ефективна реалізація європейської та євроатлантичної інтеграції у сфері комунікацій змушує міжнародні організації та державні інституції включати їх до національних програмних документів України та стратегій зовнішньої та безпекової політики держав. Ключове місце в цьому питанні займають стратегічні комунікації, які необхідно розвивати і поглиблювати, як з кожною з організацій окремо, так і в контексті їх безпекової співпраці, оскільки вони сприяють забезпеченню міжнародних і національних інтересів у світі, а також втрата контролю над ними зробить нашу державу вразливою до інформаційного впливу ззовні.

Ефективним напрямом діяльності Центру стало встановлення інформаційних стендів в обласних та університетських бібліотеках України. Станом на кінець 2021 р. таких стендів встановлено 42. Зокрема, стенди має Житомирська обласна універсальна наукова бібліотека, Закарпатська обласна універсальна наукова бібліотека, Кіровоградська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Д. І. Чижевського, Черкаська обласна універсальна наукова бібліотека, Національний університет «Львівська політехніка». Інформаційні стенди «Україна-НАТО» в бібліотеках встановлені за сприяння Громадської ліги Україна-НАТО, посольств в Україні США, Словацької Республіки, Республіки Польщі та ВГО «Демократична дія».

Сьогодні, в умовах повномасштабної війни активна діяльність Центру призупинена. Співпраця України з НАТО перемістилася в практичну площину. Підтримка Альянсу України у 2022 р., а особливо у 2023 р. викликає повагу і розуміння усього демократичного світу. Україна безумовно прагне стати повноцінним членом НАТО й очікує на чіткий сигнал від Альянсу щодо підтримки її членства на Вільнюському саміті НАТО, що відбудеться у травні 2023 р. Україна розраховує на ефективні безпекові гарантії, надані їй з боку НАТО [27].

Отже, поточні пріоритети Центру інформації та документації (ЦІД) НАТО в Україні орієнтовані на надання інформаційної підтримки, комунікаційні проекти, організацію прес-турів та інформаційний супровід візитів, навчання та тренування, а також підтримку інформаційної безпеки. Ці пріоритети спрямовані на зміцнення співпраці між Україною та НАТО, підвищення обізнаності громадськості про НАТО, підтримку безпеки та обороноздатності України, а також розвиток професійної підготовки українських військовослужбовців та представників громадськості. ЦІД відіграє важливу роль у забезпеченні інформаційної підтримки та сприянні відродженню та розвитку військово-політичного співробітництва між Україною та НАТО.

Таким чином, програми та ініціативи співпраці між Україною та НАТО є важливими механізмами для зміцнення обороноздатності, безпеки та партнерства. Вони включають участь у миротворчих операціях, навчання та тренування, реформи у сфері національної безпеки, багатосторонні проекти, експертну підтримку та інші заходи. Ці програми сприяють підвищенню професійної підготовки, модернізації військових сил та зміцненню співпраці між Україною та НАТО. Вони важливі для забезпечення безпеки та стабільності в регіоні та сприяють укріпленню відносин між обома сторонами.

Поточні пріоритети Центру інформації та документації (ЦІД) НАТО в Україні орієнтовані на надання інформаційної підтримки, комунікаційні проекти, організацію прес-турів та інформаційний супровід візитів, навчання та тренування, а також підтримку інформаційної безпеки. Ці пріоритети спрямовані на зміцнення співпраці між Україною та НАТО, підвищення обізнаності громадськості про НАТО, підтримку безпеки та обороноздатності України, а також розвиток професійної підготовки українських військовослужбовців та представників громадськості. ЦІД грає важливу роль у забезпеченні інформаційної підтримки та сприянні відродженню та розвитку військово-політичного співробітництва між Україною та НАТО.

У кваліфікаційній роботі узагальнено та проаналізовано інформаційну діяльність НАТО, напрямки інформаційної роботи.

ВИСНОВКИ

В результаті нашого дослідження, ми дійшли висновків, що ЦДН є структурним підрозділом Департаменту публічної дипломатії штаб-квартири НАТО і був першою інформаційною установою НАТО в країні-партнері, яка надає відкритий доступ до інформації широкому загалу.

Центр працює в трьох основних напрямках:

- Інформація про діяльність НАТО та розвиток відносин між Україною та НАТО;

- Комунікаційні проекти: семінари, телеконференції, брифінги, мультимедійні проекти та інтерв'ю, спрямовані на покращення розуміння НАТО та співпраці між Україною та НАТО в Україні. Центр надає гранти офіційно зареєстрованим українським громадським організаціям на реалізацію ініціатив, пов'язаних з діяльністю НАТО та/або відносинами Україна-НАТО;

- До третього напрямку відноситься інформаційний супровід та організація.

Сьогодні відносини між Україною та НАТО охоплюють ті сфери, де співпраця була неможливою уявити під час холодної війни. Безпрецедентним фактом, зокрема, є спільні дії України та НАТО у врегулюванні боснійського конфлікту. Характерним для такого співробітництва є процес його структурного оформлення, особливо в політичній і військовій сферах. Проте необхідно й надалі вдосконалювати консультаційний процес між НАТО та Україною як у кризових ситуаціях чи у разі виникнення загроз миру та стабільності на європейському просторі, так і для прийняття колегіальних рішень (чого, наприклад, бракувало під час Косовська криза). Керівництво Альянсу висуває завдання приведення збройних сил нових членів до єдиних стандартів озброєння та військової техніки.

Війна росії проти України зміцнила солідарність країн Альянсу з Україною та показала цінність тісного партнерства між НАТО та Україною, яке розвивалося роками.

Протягом часу, що минув, співпраця між Україною та НАТО була взаємовигідною та охоплювала широкий спектр заходів, починаючи від розбудови спроможностей України та розвитку оперативної сумісності зі збройними силами Альянсу до сприяння реформам українських оборонних і безпекових структур і розвитку співробітництва, наприклад, у сфері спільних наукових досліджень і публічної дипломатії.

Поточні пріоритети співпраці між Україною та НАТО включають:

- Посилення політичного діалогу та практичної співпраці між НАТО та Україною;
- Активна взаємодія на найвищому політичному рівні;
- Проведення консультацій з питань національної та регіональної безпеки;
- Спільні робочі групи Україна-НАТО з питань: військової реформи, оборонно-технічного співробітництва, економічної безпеки;
- Надання консультативної допомоги та підтримки Україні щодо реалізації широкого кола євроатлантичних реформ;
- Надання допомоги Україні у плануванні та реалізації Річної національної програми (РНП);
- Поліпшення міжвідомчої координації;
- Сприяння трансформації та демократичному управлінню в секторі безпеки та оборони України;
- Реалізація стратегії національної безпеки;
- Посилення впливу громадянського суспільства на питання національної безпеки та оборони ;
- Сприяння реалізації трастових фондів Україна-НАТО та програм розбудови потенціалу;
- Допомога в реалізації проектів у рамках цільових фондів ;
- Надання стратегічної консультативної та практичної допомоги у реформуванні сектору безпеки і оборони України в рамках комплексного пакету допомоги;
- Координація програм допомоги НАТО для України ;

- Сприяння підвищенню стійкості України проти різноманітних загроз, зокрема загроз гібридного характеру, в рамках Платформи Україна-НАТО з вивчення досвіду протидії гібридній війні;

- Координація зусиль держав-членів НАТО та інших міжнародних донорів для підтримки реформ в Україні;

- Проведення консультацій з питань реформ під час координаційних зустрічей для інвесторів та зустрічей радників країн-членів НАТО з подальшим наданням консультативної інформації українській стороні;

- Надання регулярних звітів, аналізу та порад штаб-квартирі НАТО;

- Регулярна підготовка звітів про роботу та результати діяльності в Україні для штаб-квартири НАТО та ін.

Напрями діяльності Центру інформації та документації (ЦІД) НАТО в Україні включають надання інформаційної підтримки, комунікаційні проекти, організацію прес-турів та інформаційний супровід візитів, навчання та тренування, підтримку інформаційної безпеки та інші заходи. Ці напрями спрямовані на підвищення обізнаності громадськості про діяльність НАТО, зміцнення співпраці між Україною та НАТО, підтримку безпеки та обороноздатності України, а також підвищення професійної підготовки українських військовослужбовців та представників громадськості.

Центр інформації та документації виконує важливу роль у забезпеченні інформаційної підтримки, розповсюдженні об'єктивної і достовірної інформації про НАТО, сприяє розвитку відносин між Україною та НАТО, а також підвищенню обізнаності громадськості про важливі питання безпеки та оборони. Напрями діяльності ЦІД є актуальними і відповідають потребам України в контексті її співпраці з НАТО. Ефективним напрямом діяльності Центру стало встановлення інформаційних стендів в обласних та університетських бібліотеках України. Станом на кінець 2021 р. таких стендів встановлено 42. Зокрема, стени має Житомирська обласна універсальна наукова бібліотека, Закарпатська обласна універсальна наукова бібліотека, Кіровоградська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Д. І. Чижевського,

Черкаська обласна універсальна наукова бібліотека, Національний університет «Львівська політехніка». Інформаційні стенди «Україна-НАТО» в бібліотеках встановлені за сприяння Громадської ліги Україна-НАТО, посольств в Україні США, Словацької Республіки, Республіки Польщі та ВГО «Демократична дія».

Сьогодні, в умовах повномасштабної війни активна діяльність Центру призупинена. Співпраця України з НАТО перемістилася в практичну площину. Підтримка Альянсу України у 2022 р., а особливо у 2023 р. викликає повагу і розуміння усього демократичного світу. Україна безумовно прагне стати повноцінним членом НАТО й очікує на чіткий сигнал від Альянсу щодо підтримки її членства на Вільнюському саміті НАТО, що відбудеться у травні 2023 р. Україна розраховує на ефективні безпекові гарантії, надані їй з боку НАТО.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Законодавчі та нормативно-правові акти

1. Декларація про доповнення Хартії про особливе партнерство між Організацією Північно-Атлантичного договору та Україною, підписаної 9 липня 1997 року. База даних «Законодавство України». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/950_021#Text (дата звернення: 20.02.2023)

2. Меморандум про співпрацю між Міністерством освіти і науки України та Центром інформації та документації НАТО в Україні. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/mizhnarodna/memorandum-nato-ukr-3.doc> (дата звернення: 20.02.2023)

3. Про затвердження Програми діяльності Кабінету Міністрів України : Постанова КМУ від 9 грудня 2014 р. № 695 База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2014-%D0%BF#Text> (дата звернення: 20.02.2023)

4. Про затвердження Річної національної програми співробітництва Україна – є НАТО на 2015 рік Указ Президента України від 23. 04. 2015 №238/2015. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/238/2015#Text> (дата звернення: 20.02.2023)

5. Про Програму діяльності Кабінету Міністрів України : Постанова Верховної Ради України від 04.10.2019 № 188-IX. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/26-19#Text> (дата звернення: 20.02.2023)

6. Про ратифікацію Угоди між Урядом України та Організацією Північноатлантичного договору про статус Представництва НАТО в Україні Закон України від 04.02.2016 № 989-VIII. Відомості Верховної Ради (ВВР). 2016. № 11. С.124.

7. Про Річну національну програму під егідою Комісії Україна – НАТО на 2019 рік : Указ Президента України від 10.04.2019 р. № 117/2019. Офіційний вісник України. 2019. № 31. С. 1109.

8. Про Стратегію сталого розвитку "Україна – 2020" Указ Президента України від 12.01.2015 База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015#Text> (дата звернення: 20.02.2023)

9. Угода про асоціацію. База даних «Законодавство України». URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/evropejska-integraciya/ugoda-pro-asociaciyu> (дата звернення: 20.02.2023)

10. Хартія про особливе партнерство між Україною та Організацією Північно-Атлантичного договору. База даних «Законодавство України». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_002#Text (дата звернення: 20.02.2023)

11. ЄС та Україна провели третю зустріч неформальної Робочої групи високого рівня зі стратегічних комунікацій. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/yes-ta-ukrayinaproveli-tretyu-zustrich-neformalnoyi-robochoyi-grupi-visokogo-rivnya-zistrategichnih-komunikacij> (дата звернення: 20.02.2023)

12. Спільна заява для преси за результатами 5-го засідання Ради асоціації між Україною та Європейським Союзом URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/uploaded-files/UKR.pdf> (дата звернення: 20.02.2023)

Офіційні сайти/портали підприємств, установ, організацій та їхні офіційні сторінки у соціальних мережах

13. Організація північноатлантичного договору. Офіційне інтернет-представництво НАТО в Україні. URL: <https://www.nato.int/cps/uk/natohq/172885.htm> (дата звернення: 20.02.2023)

14. Представництво НАТО в Україні. Офіційне інтернет-представництво НАТО в Україні. URL: <https://www.nato.int/cps/uk/natohq/172885.htm> (дата звернення: 20.02.2023)

15. Програма НАТО «Наука заради миру та безпеки» URL: <https://mon.gov.ua/ua/nauka/evrointegraciya/nato> (дата звернення: 20.02.2023)
16. Рада євроатлантичного партнерства URL: <https://ukraine-nato.mfa.gov.ua/pro-nato/rada-evroatlantichnogo-partnerstva> (дата звернення: 20.02.2023)
17. Центр інформації та документації НАТО. Офіційне інтернет-представництво НАТО в Україні. URL: <https://ukraine-nato.mfa.gov.ua/informacijnij-centr/centr-informaciyi-ta-dokumentaciyi-nato> (дата звернення: 20.02.2023)

Наукові, навчальні та довідкові видання

18. Артёмов І.В. Український вимір європейської та євроатлантичної інтеграції: *Навчальний посібник*: У 2-х кн. Ужгород: Ліра, 2008. Кн. 2. 324 с.
19. Правове регулювання діяльності НАТО в Україні. *Збірник матеріалів науково-практичної конференції*. 2020. 307 с.
20. Подолання стереотипів щодо НАТО: українська перспектива в контексті європейського досвіду. Матеріали круглого столу від 15 вересня 2006 р. Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. П. Могили, 2006. URL: <https://mk-eu.at.ua/material/integr-dorobku>. (дата звернення: 21.02.2023)
21. Політична географія і політика: Навч. посібник. / За ред. Б.П.Яценка. Київ: Либідь, 2007. С. 177-178.
22. Студенець О. Україна та НАТО: особливості співпраці в контексті безпекових викликів. *Політика і час*, №10, 2021. С. 32-37.
23. Ткачук І. Співпраця України з НАТО: програми та перспективи. *Журнал міжнародних правових та економічних досліджень*, №2, С. 64-70.
24. Шульга, К. Взаємини України з НАТО в контексті захисту державних інтересів та національної безпеки. *Економічний часопис - XXI*. 2005. № 11-12. С. 16-17
25. Шумовська Ю. Основні пріоритети діяльності Центру інформації та документації НАТО в Україні. Зовнішня політика України,

Додаткова література

26. Аналітична записка. Гарантування безпеки в Україні на Східній Європі: Нові формати співробітництва НАТО і ЄС з Україною.

URL: https://geostrategy.org.ua/images/Analysis-of-EU-NATO-Ukraine_Ukr.pdf (дата звернення: 20.02.2023)

27. Бем Н. Напрями інформаційної діяльності Центру інформації та документації НАТО в Україні. Інформація, комунікація, суспільство 2023 : матеріали 12-ї Міжнародної наукової конференції ICS-2023. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2023. URL: http://skid.lpnu.ua/wpcontent/uploads/2023/05/ICS2023_Proceedings.pdf. С. 27–28.

28. Бюлетень «Україна-НАТО». 2007. № 46. URL: <https://www.nato.int/docu/other/ukr/newsletter/2007/n0701r.htm> (дата звернення: 20.02.2023)

29. Відносини з Україною. URL: https://www.nato.int/cps/uk/natohq/topics_37750.htm (дата звернення: 20.02.2023)

30. Директор Центру інформації та документації НАТО в Україні Вінета Кляйне: «Війна зміцнила солідарність союзників з Україною» URL: <https://ukrainetonato.com.ua/interviu/dyrektor-tsentru-informatsii-ta-dokumentatsii-nato-v-ukraini-vineta-kliayne-viyna-zmitsnyla-solidarnist-soiuznykiv-z-ukrainoiu/> (дата звернення: 20.02.2023)

31. Довідник НАТО. 2006. URL: <https://www.nato.int/docu/handbook/2006/hb-ukr-2006.pdf> (дата звернення: 20.02.2023)

32. Звіт Віце-прем'єр-міністра з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України Іванни Климпуш-Цинцадзе за час роботи в Уряді (з 2016 по 2019 рр.)

URL:<https://www.kmu.gov.ua/news/upershe-v-istoriyi-ukrayini-bula-stvorena-sistema-koordinaciyi-vsih-reform-yevropejskoyi-ta-yevroatlantichnoyi-integraciyi-zvit-vice-premyer-ministra-ivanni-klimpush-cincadze> (дата звернення: 20.02.2023)

33. Партнерство заради миру. URL: <https://ukraine-nato.mfa.gov.ua/ukrayina-nato/partnerstvo-zaradi-miru> (дата звернення: 20.02.2023)

34. Про затвердження плану заходів на 2019 рік з реалізації Стратегії комунікації у сфері європейської інтеграції на 2018–2021 роки. Наказ міністерства освіти і науки України від 01 квітня 2019 р. № 424. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/83-2019-%D1%80> (дата звернення: 20.02.2023)

35. Стратегічні комунікації є важливою складовою інтеграції України в НАТО URL:<https://www.unn.com.ua/uk/news/1839639-strategichni-komunikatsiyiyevazhliyoyu-skladovoyu-integratsiyi-ukrayini-v-nato-ekspert> (дата звернення: 20.02.2023)

36. Україна – НАТО URL: <https://ukraine-nato.mfa.gov.ua/ua/ukraine-nato/cooperation> (дата звернення: 20.02.2023)

37. Україна та ЄС відновлять засідання Групи високого рівня щодо стратегічних комунікацій URL: <https://www.unn.com.ua/uk/news/1834340-ukrayina-ta-yes-vidnovlyatzasidannya-grupi-visokogo-rivnya-schodo-strategichnikh-komunikatsiy> (дата звернення: 20.02.2023)

Іноземні матеріали

38. Background information on the Alliance, its policies, activities and structures. URL: <http://www.nato.int/cps/en/natohq/topics.htm> (дата звернення: 20.02.2023)

39. Jensen D. N. Doran P. B. Chaos as a Strategy. Putin's Promethean Gamble URL: https://1f3d3593-8810-425c-bc7f-8988c808b72b.filesusr.com/ugd/644196_46af11fbc287466f96a9ecdfbad0fa7c.pdf (дата звернення: 20.02.2023)

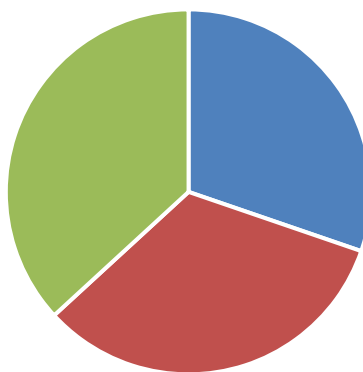
40. Handbook NATO. Office of Information and Press NATO. Офіційне інтернет-представництво НАТО в Україні. URL: <https://www.nato.int/cps/en/natohq/173160.htm> (дата звернення: 20.02.2023)

41. Joint statement following the 20th EU-Ukraine Summit Brussels, 9 July 2018 комунікацій URL: <https://www.consilium.europa.eu/media/36086/joint-statement-eu-uasummit-2018.pdf> (дата звернення: 20.02.2023)

42. Kushnir I. Topical directions for improvement of information relations in activities of the State Border Guard Service of Ukraine : collective monograph : Low and Border: Addressing Security Threats at the Ukrainian Border Lviv-Torun : Liha-Pres. 2019. P. 89–108.

Кількість багаторічних проєктів за програмою "Наука заради миру та безпеки" у співробітництві з Україною протягом 2018-2020 рр.

■ 2018 ■ 2019 ■ 2020